

1 CORINTIOS

Pablo, Corinto macārāre, Cristore ca t̄uo n̄n̄ñjeerā c̄ja ca niiro c̄ ca tiiricarāre, c̄jare c̄ja ca buerije, c̄ja ca tii niirije c̄tirije, do biro tii majiña maniro c̄jare biiupe. Corinto macā, griegos yaa macā, añuro ca bii n̄n̄ña waari macā, pairi macā niiro biiupa. Ñucā ca apeye pairi macā, c̄ja ñic̄ña c̄ja ca tii j̄uo dooriquere c̄ja ca tii j̄uo dooricarore birora ca tii niirā, c̄ja ca n̄c̄ñ b̄uorijere pañ wāmeri ca c̄uorā, nomia eperique maquēre do biro tiiya maniro ca niiri macā niiro biiupa. Tee niupa tii macā macārā Jesucristo yee quetire ca t̄uo n̄n̄ñjeerāre do biro c̄ja ca bii majitiro ca tiirije.

Owa cojoḡñ c̄ ca tiirucuri wāmera owa j̄uo, ñucā too macārā añurije c̄ja ca tii niirije j̄uori añu majuropeecā c̄ ca ñirije mena ñi j̄uomi (1.1-9)

Corinto macārā bojorica poogaari c̄ja ca ameri dica wati niirije j̄uori, tuti jañuri Pablo c̄jare c̄ ca wede majioriquere wede (1.10—4.21).

C̄ja watoare, do biro tiiya maniro c̄ja ca nomia eperije j̄uori, c̄ja ca ameri tuti niirijere ameri wedejāarā Æm̄ureco Pac̄re ca majitirāp̄re c̄ja ca ameri wedejāarijere wede n̄n̄ña waa. Ñucā n̄mo c̄ti, man̄ c̄ti, tiirique maquēre c̄jare wede majiomi (caps. 5—7). Ñucā apeye Æm̄ureco Pac̄u méérena tii n̄c̄ñ b̄uorique pee ca nii amet̄ene n̄c̄ñcoaro macā c̄ja ca t̄ugoña maa wijiario ca tiiriquere c̄jare wede majiomi (8.1—11.1)

Æm̄ureco Pac̄re tii n̄c̄ñ b̄uorique maquē, to biri Cristore ca t̄uo n̄n̄ñjeerā c̄ja ca tii niipe maquē peera, tii maji niirique Añuri Yeri c̄ ca tiicojorijere, Jesucristo c̄ buerā mena c̄ ca baa t̄jariquere tiirā, ñucā b̄uorique mena tiirique maquēre añuro wede majiorique booupa (11.2—14.40).

Ameri mairique maquēra wedemi (cap. 13).

Jesucristore ca t̄uo n̄n̄ñjeerā pea ñucā, Cristo c̄ ca cati tuarique maquēre, Cristore ca t̄uo n̄n̄ñjeerā c̄ja ca cati tuape maquēre, c̄ja ca t̄uo maa wijiariquere c̄ ca wede majioriquere wede (cap. 15). Judea macārā Cristore ca t̄uo n̄n̄ñjeerāre tii nemorique maquēre c̄jare wede yapano cojo, ñucā c̄ c̄ ca biipere, wede yapano eami.

Corinto macārāre Pablo cū ca queti owa cojo j̄uorica p̄uro

Añu dotirique

1 ¹Ȳu Pablo, ̄M̄ureco Pac̄u cū ca boorore biro, Cristo Jesús yee quetire wederi maj̄u cū nijato īgu cū ca j̄uoric̄u, to biri mani yee wedegu Sóstenes mena, ²Corintos macārā, ̄M̄ureco Pac̄u yaarā, Cristo Jesús j̄uori ca ñañarije manirā, ñucā cū yaarā ca ñañarije manirā c̄ja nijato īgu cū ca j̄uoricarā niipetirā, niipetiri taberip̄u mani Wiogu Jesucristo, mani Wiogu c̄ja Wiogu wāmere ca ñi n̄cū b̄orā niipetirāre, m̄jare jāa owa cojo.

³̄M̄ureco Pac̄u mani Pac̄u, Wiogu Jesucristo añurijere, j̄icāri mena añuro niiriquere, m̄jare cū tiicojojato.

“Añu majuropeecā,” iirique

⁴M̄ja j̄uori, to cānacā tiira ̄M̄ureco Pac̄ure “Añu majuropeecā,” ȳu ñi, ̄M̄ureco Pac̄u, Cristo Jesús j̄uori, añuro m̄jare cū ca tiirique j̄uori. ⁵Cristo j̄uorira m̄ja ca t̄goeña niirijep̄ure, niipetirije m̄ja ca wedepe, niipetirije m̄ja ca majipe, m̄jare tiicojoup̄i ̄M̄ureco Pac̄u. ⁶To biro biima ñiro, Cristo yee queti m̄jare jāa ca wederique ca niimore biro m̄jare bii eaupa. ⁷To biri mani Wiogu Jesucristo cū ca doopa

r̄m̄ure yue niirā uno, ̄M̄ureco Pac̄u yeere añuro m̄ja ca pade maji niipa wāmeri m̄jare d̄jati. ⁸Ca t̄jari r̄m̄ur̄u, to birora m̄ja ca t̄goeña bayicōa niiro m̄jare tii, ña n̄n̄j̄ee yapano earucumi ̄M̄ureco Pac̄u, mani Wiogu Jesucristo cū ca doori r̄m̄ure, añurā, ca ñañarije manirā m̄ja ca niipere biro īgu. ⁹Cū ca ñiire biro ca tiigu niimi ̄M̄ureco Pac̄u, cū Mac̄u mani Wiogu Jesucristo mena c̄ja nijato īgu, manire ca j̄uoric̄u.

Cristo yaarā j̄icāri mena c̄ja ca niitirije

¹⁰“Ȳu yaarā, niipetirāp̄ura j̄icāri mena nii, m̄ja watoare ameri dica wati nii biitirāra, añuro j̄icāri mena j̄icā wāmera t̄goeñari, j̄icā wāmera yeri c̄ti bii niñā, mani Wiogu Jesucristo cū ca dotiro mena,” m̄jare ȳu ñi. ¹¹Ȳu yaarā, j̄icārā Cloé yee wederā m̄ja ca ameri ñarugati niirijere ȳure c̄ja ca wedero macā, atere to biro m̄jare ȳu ñi. ¹²M̄ja ca niiro cōrora o biro m̄ja ñi: “Ȳua, Pablo ȳu ȳu nii,’ ap̄i pea ‘Ȳua, Apolos ȳu ȳu nii,’ ap̄i ñucā ‘Cefas^a ȳu ȳu nii,’ ap̄i, ‘Ȳua, Cristo ȳu ȳu nii,’ m̄ja ñi,” īgu m̄jare ȳu ñi.

¹³¿To docare Cristo, bojoricarori wado cū niiti?

^a 1.12 Hch 18.24.

¿Pablo, mɔja yee jɔori yucu tenipɔ cɔ paa pua tuu ecoupari? ¿Pablo wame mena iiri, mɔja uwo coe ecori? ¹⁴“Añu majuropeecã,” yɔ ïi Æmureco Pacɔ, majigɔra Crispo, to biri Gayo jãa jirore jicɔ ñno peerena mɔjare yɔ uwo coetiwɔ. ¹⁵To biri jicɔ ñno peera, “Pablo wame mena jãa uwo coe ecowɔ,” ïi majitima. ¹⁶Estefanas yaarã cãare, yɔ uwo coewɔ, anija jirore aperã jicɔ ñno peerena yɔ ca uwo coeriquerɔra yɔ majiti. ¹⁷Biigɔrɔa Cristo, “Uwo coe yujugɔja,” yɔre ïi cojotiwɔ. Bojoca majiriquerena wede nucɔ yujutigɔra, añuriye queti, yucu tenipɔ Cristo cɔ ca bii yairique ca wapa cɔtirije ca yai nɔcãtipere biro ïigɔ, teere yɔre wede doti cojowi.

Æmureco Pacɔ cɔ ca majirije, cɔ ca tutuarije, niimi Cristo

¹⁸Ñañaro ca bii yaiparãra, Cristo yucu tenipɔ cɔ ca bii yairique queti, ïi mecãriquera niicã, mani, ñañaro biiriquere ca ametuarã peera, Æmureco Pacɔ cɔ ca tutuarije niiro bii. ¹⁹O biro ïi owarique ca niitore birora:

“Ca majirã cɔja ca majirijere yɔ tii yaio nɔcɔcãrucu, ca tɔgoeña majirã cɔja ca tɔgoeña majirijere yɔ maa wijio nɔcɔcãrucu,” iirique nii.^b

²⁰¿Ñee ñno, ca majigɔre, bue majiori majɔre, ati yepa

maquẽ ca bii niirijere ca majigɔre, cɔ ca tɔgoeña tua nɔcãro to tiijapari? ¿Æmureco Pacɔ ati yepa macãrã cɔja ca maji niirijere ïi mecãriquere biro ca biiro cɔ tiitiupari? ²¹Ati yepa macãrã, cɔja ca maji niirije mena, Æmureco Pacɔ cɔ ca majirijere ïa majitiupa. To biri cɔ ca majirijepɔ, díamacɔ ca tɔo nɔcɔ buorãre cɔ yee añuriye queti ïi mecãriquere biro cɔja ca wederije menara cɔjare ametɔenerɔgaupi. ²²Judíos, ca bii ññorije ca ïañaña manirije tii bau niiriquere jãima; griegos pea majiriquere amama. ²³Jãa pea Cristo yucu tenipɔ cɔja ca paa pua tuu cɔaricɔ yee queti peere jãa wede. Ate añuriye queti judíos peera ïi tutiriquere biro pee cɔjare biicã, judíos ca niitirã peera ïi mecãriquere biro pee cɔjare biicã. ²⁴Æmureco Pacɔ cɔ ca jɔoricarã judíos, judíos ca niitirã pea, Cristoa, Æmureco Pacɔ cɔ ca tutuarije, cɔ ca majirije, cɔ ca niirijere majima. ²⁵Ati yepa macãrã peera Æmureco Pacɔ cɔ ca ïi mecãrijere biro bii pacaro, ati yepa macãrã cɔja ca majirije ametɔenero majirique nii. Æmureco Pacɔ cɔ ca tutuatirijere biro cɔja ca ïariye pea, ati yepa macãrã cɔja ca tutuarije ametɔenero ca tutuarije nii.

^b 1.19 Is 29.14.

²⁶Yũ yaarã, bojoca cãja ca ñirore birora, paacã méé m̃ja mena macãrã ca majirã, ñucã jicãrãacã ca nii majuropeera ɸparã yee wederã, paacã méé ca niirãre Ɛmureco Pacu cã ca j̃oriquere majiña. ²⁷Ɛmureco Pacu, ca majirãre boboro cãja ca tamuroo tiirugũ, ati yepa macãrã “Ca tũgoeña majitirã niima,” cãja ca ñirãre bejeupi; ñucã ca tutuarãre boboro cãja ca tamuroo tiirugũ, ati yepa macãrã “Ca tutuatirã niima,” cãja ca ñirãre bejeupi. ²⁸Ñucã cãja ca ñiña manirãre, cãja ca ñarugatirãre, watoa macãrã petire bejeupi Ɛmureco Pacu, ca nii majuropeerã peere, watoa macãrã cãja ca tuaro tiirugũ. ²⁹To biri cã ca ña cojorore, jicã ɸno peera “O biro ca biirã jãa nii,” ñi majitima. ³⁰Ɛmureco Pacura, Cristo Jesús mena m̃ja ca niiro tiip̃i, ñucã Cristora, mani ca majirije nii, añurã mani ca niirije nii, ca ñañarije manirã nii, mani ca ametuarije nii, cũre tiip̃i. ³¹Ɛmureco Pacu wederiquerũ o biro ca ñirore birora: “Jicã ɸno ‘O biro ca biigũ yũ nii’ ca ñigũ, Wiogũ yee j̃ori peere ‘O biro ca biigũ yũ nii,’ cã ñijato.”^c

Cristo yucu tenipũ paa pua tuuricu yee queti

2 ¹Yũ yaarã, Ɛmureco Pacu yeere m̃jare wedegũ waagũ, bũaro majirique mena,

do biro tii tũo puo majiña manirije mena yũ ñitiwũ. ²M̃ja p̃topũ niigũ, Jesucristo yee, añuro petira yucu tenipũ cãja ca paa pua tuuricu yee queti ca niitirijepura yũ wedetiwũ. ³M̃ja p̃topure, ca tutuatigu, bũaro uwi, yũ bii nana eawũ. ⁴M̃jare wede, añurije quetire m̃jare bue majio tiigũ, m̃ja ca tũo nũnjeeero tiirugũ, majirique, t̃oricaro añurije mena yũ ñitiwũ. Añuri Yeri cã ca tutuarije mena tii bau nii ññori, m̃ja ca tũgoeña wajoaro yũ tiiwũ, ⁵díamacũ m̃ja ca tũo nũcũ bũorije, bojoca cãja ca majirije j̃ori niitirora, Ɛmureco Pacu wado cã ca tii majirije j̃ori pee^d ca niipere biro ñigũ.

Ɛmureco Pacu yũ Añuri Yeri j̃ori majirique

⁶To ca bii pacaro díamacũ ca tũo nũcũ bũo bayicoaricarãpura bũaro majirique mena jãa wede, biirãpura, ati yepa maquẽ majirique ati yepare ca doti niirã cãja ca majirije ca peti nũna waarije mena méere. ⁷Añuro petira Ɛmureco Pacu yee majirique ca majiña maniriquere jãa wede. Majirique yaioropũ ca niirucurique, Ɛmureco Pacu, ati yepare cã ca jeeñoparo j̃gueropura manipure añuro cã ca tiipe maquẽre cã ca queno yue yerijãariquere jãa wede. ⁸Ati wãmere jicã ɸno peera ati yepa macãrã wiorã tũo puotiupa.

^c 1.31 Jer 9.24. ^d 2.5 Sal 62.11.

Teere cãja ca t̃uo puocãjata,
añuriye Wiogũre, yucũ tenipũ
paa pua tuu cõatibojacupa.

⁹Owarique o biro ca ñirore birora:

“Jĩcũ ñno peera ña,
jĩcũ ñno peera t̃uo,
jĩcũ ñno peera tũgoeña
tiitiupa,

Ɛmũreco Pacũ cãre ca
mairãre cã ca queno
yueriquere,” ñi.^e

¹⁰Ate nii, Ɛmũreco Pacũ cã
yũũ Añuri Yeri jũori jãa ca
majiro cã ca tiirique. Añuri Yeri,
niipetirije ña beje, Ɛmũreco Pacũ
yee ca majiña manirijepũ cãare
mani ca majiro tiimi.

¹¹¿Ñiru pee apĩpũ cã ca
tũgoeñarijere cã majiti? Cã ca
yeri cõtirije wado cã ca tũgoeña
niirijere maji. To biri wãmera,
jĩcũ ñno peera Ɛmũreco Pacũ
cã ca tũgoeña niirijere majitimi,
cã yũũ Añuri Yeri wado majimi.

¹²Mania, ati yepa maquẽ yeri
tũgoeña tutuarique méere mani
ñeewũ. Ɛmũreco Pacũ cã ca
mairije jũori, wapa manirora
cã ca tii bojariquere mani ca
t̃uo majipere biro ñirã, cã yũũ
Añuri Yeri ca doogũ peere
mani ñeewũ. ¹³Atera nii, jãa
ca wederucurije. Wojoca cãja
ca majirije jãare ca majiorije
jũori méé, Ɛmũreco Pacũ
yũũ Añuri Yeri jãare cã ca
majiorijere jãa wede. To biri
díamacũ ca niirijere, yeri
jãñariquerũ ca biirijere ca t̃uo

majirãra, yeri jãñariquerũ ca
biirije mena jãa wede majio.^f

¹⁴Añuri Yeri ca cõtigũa,
Ɛmũreco Pacũ yũũ Añuri Yeri
yee maquẽre t̃uorugatimi. Cãra,
ñi mecãriquera niicã. Ñucã t̃uo
jeeño majitimi, yeri tũgoeña
niirique menapũ ña majirique
ca niiro macã. ¹⁵Añuri Yerire ca
cõogũa, niipetirijere ña cõoña
maji peticãmi. Cã peera jĩcũ ñno
peera cã ca biirijere ña cõoña
majitimi.

¹⁶To birira Ɛmũreco Pacũ
wederique o biro ñi:

“¿Ñiru, Ɛpũ cã ca
tũgoeñarijepũre cã majiti?
¿Ñiru, cãre cã wede
majiobogajati?” ñi.^g

Mani pea Cristo cã ca
tũgoeñarore birora mani
tũgoeña.

Ɛmũreco Pacũre tii nemori maja

3 ¹Yũ yaarã, yũa, ca tũgoeña
tutua waaricarãpũre biro
mãjare yũ wede majitiwũ. Ca
tũgoeña tutuatirã, Cristore
wãmaacã ca t̃uo pũpũjee
jũo waarãre ñĩgũre biro pee
mãjare yũ wedewũ. ²Añuro
t̃uo jeeñoriquera mãjare yũ
buewũ, jĩcũ wimagũ ca ñpũgũre
baarique ecarica tabe ñnorena,
õpẽcõa cãja ca ñpũorore birora.
Mecũ cãare mãja t̃uo puoticã.

³Ca tũgoeña maji tutuatirã mãja
niicã ména. ¿Mãja majuropeera
ameri tuti, ameri ñarugati, mãja

^e 2.9 Is 64.4. ^f 2.13 Añuri Yeri ca cõorãre, cã ca bue majio dotiروه birora cãjare
jãa bue majio. ^g 2.16 Is 40.13.

ca ameri bii niirijea Ɖmureco Pacure ca majitirã mɔja ca niirije mée to biiti? ⁴“Yna, Pablo yuu yu nii,” arĩ ñucã “Yna, Apolos yuu yu nii,” iirã, ¿bojoca cɔja ca ñi niimore biro mée iirã mɔja iiti?

⁵To docare, ¿Ñiru cɔ niiti Apolos? ¿Ñiru cɔ niiti Pablo? Wiogɔ, cɔja ca tiipere cɔ ca tii dotiricarore biro ca tii nɔnɔjeerã wado niima. Cɔja jɔori, mɔja pea teere mɔja tɔo nɔnɔjeeupa. ⁶Yn, añurije quetire yu wede jɔowɔ. Apolos wede bato nemo cojoupi. Ɖmureco Pacɔ bɔaro jañuro mɔja ca tɔo puo nɔnɔa waaro tiupi.^h ⁷To biri ca wede jɔogɔ, ca wede bato nemo cojogɔ cãa, ca nii majuropeerã mée niima. Ɖmureco Pacɔ bɔaro jañuro tɔo puo nɔnɔa waaricaro ca tiigɔ wado niimi ca nii majuropeegɔ. ⁸Teere ca wede jɔogɔ, jiro ca wede nemogɔ cãa, jicã wãmerena iima, cɔja ca niiro cõrorena Ɖmureco Pacɔ cɔja ca paderique ca niimore biro cɔ ca wapa tiipe ca nii pacaro. ⁹Jãa, Ɖmureco Pacure tii nemori maja jãa nii. Mɔja pea Ɖmureco Pacɔ yaa yepa ote yepa nii, Ɖmureco Pacɔ yaa wii, wii queno mɔa waarica wii nii, mɔja bii.

¹⁰Ɖmureco Pacɔ yee, cɔ ca mairije ca niimore biro yure tii dotigɔ cɔ ca tiicojorique, wii bɔari majɔ cɔ ca cɔu

ñee jɔorore birora añurije quetire yu wede jɔowɔ, aperã pea yu ca wederiquepɔre wede majio nɔnɔa waama. Biirãpɔa, to cãnacãrãpɔa, “Ca niimore birora yu wedemiti,” ñi ña cõõña majiña. ¹¹Jicɔ ñno peera Jesucristo yee quetire wederiquepɔrena bojorica wãme wede jɔo majitimi. ¹²Jicɔ ñno, ati yepa, wii bɔarugãrã cɔu ñee jɔorica yepa jotoare, oro, plata, ñtã añurije, yucu, mui, taa mena, cɔ ca queno mɔa waajata, ¹³cɔ paderiquera cɔ ca biirique cãtirijere iñorucu. Cɔja ca tiiriquere cɔ ca ña bejeri ramɔ ca niiro teere majirique niirucu. Pecame ca joerije mena bii bau nii iñorucu. Cɔja ca niiro cõrorena cɔja ca paderica wãmeri ca niirijere pecame joe ñaarucu. ¹⁴Jicɔ ñno cɔ ca queno mɔa waarique peca mena cãare to ca ñuticãjata, tee wapa, wapa ñeerucumi. ¹⁵Cɔ paderiquere pecamera to ca joe yaioçãjata, cɔ paderique yaicoarucu. Cɔ pea biirique peti ca ñurijere ca duti bayigure biro bii ametɔarucumi.

¹⁶¿Mɔja, Ɖmureco Pacɔ yaa wii nii, Ɖmureco Pacɔ yuu Añuri Yeri mɔjarɔre nii, cɔ ca biirã mɔja ca niirijere mɔja majititi? ¹⁷Jicɔ ñno Ɖmureco Pacɔ yaarãre díamacɔ ca niitirije pee cɔjare cɔ ca wede

^h 3.6 Yn, yu otewɔ; Apolos oco pio tuuwi; ca bɔcɔa mɔa waarije peera Ɖmureco Pacɔ tiwi.

maa wijiøjata, Ûmureco Pacu ñañaro cûre tiirucumi. Ûmureco Pacu yaa wiia, ca ñañarije maniri wii nii. Mûja tii wiira mûja nii.

¹⁸Jîcû ñno peera mûja majuropeera ñi ditotîcãña. Jîcû mûja mena macû ati yepa maquẽrena majicãri, ca majigûre biro cû ca tûgoeñajata, ca majitigûre biro pee cû biijato, to biro biicãri dîamacûra ca maji majuropeegu nii earûgu. ¹⁹Ûmureco Pacura, ati yepa maquẽ majiriquea ñi mecûriquera niicãro bii. O biro ñi owarique ca niimore birora: “Ûmureco Pacua, ca majirãre cûja ca ñi maji niirijerena cûjare tii maa wijiocãmi.”ⁱ ²⁰Ñucã o biro ñi: “Ûmureco Pacu, ca majirã cûja ca tûgoeñarije, watoa maquẽ ca niirijere majimi,” ñi.^j ²¹To biri jîcû ñno peera, bojoca juorira, ca nii majuropeegûre biro ca tûgoeñaticãpe nii. Niipetirije mûja yee nii. ²²Pablo, Apolos, Pedro, ati yepa, catirique, bii yairique, mecûri ca niirije, jîropu ca niipe, niipetirije mûja yee wado nii. ²³Mûja Cristo yaarã mûja nii. Cristo pea Ûmureco Pacu yuu niimi.

**Jesucristo yeere wederi
maja paderique**

4 ¹Mûja, jãare, Cristore pade nemori maja, Ûmureco Pacu yee ca majiña maniriquere

wede majio niiri majare biro pee jãare ñaña. ²To biri jîcã wãme cû ca tiipere ca doti ecogua cû ca doti ecoricarore birora ca tiigu ca niipe nii. ³Yura buaro biiti, yu ca biirijere, mûja, ape tabera no ca boorã uparã, mûja ca ña cõoña beje niirije; yu majuropeecã yu ca biirijere yu ña bejeti. ⁴Yu ca tûgoeña niirijepu ñañarije yu ca tiirijere yure majiotti, tee juorira, “Añugu yu nii” yu ñiti. Wiogu pee niimi, yu ca biirijere ca ña bejegu. ⁵To biri mûja majuropeera cû ca ña bejepa cuu ca eatirora ña bejeticãña. Wiogu cû ca eari rûmupû yueya. Cû pea yaioro ca naitiaropu ca niirijere ca boeropu ñi bau nii, ñucã bojoca cõrora cûja yeripu cûja ca tiiruga tûgoeñarije majiricaró tiirucumi. To cõro docare cûja ca niiro cõrora cûja ca tii niirique ca niimore biro Ûmureco Pacure ñi nûcû buo ecorucuma.

⁶Yu yaarã, atera añuro mûja ca niipere ñigu, yu, Apolos, jãa ca bii niirije mena ñiri, yu wede, jãa ca biirique cuti niirijere ña cõori, owarique ca ñirije ca niitirijepurena mûja ca ñitipere biro ñigu. Ate juori, jîcû mûja mena macû ñno peera, jîcûre añuro ñi, apire juna, cûja ca bii uwa jeorijere biitirucuma. ⁷To docare, ññiru aperã ametuenero añugu mu ca niiro cû tiiti? ¿Ñee mu cuoti, Ûmureco Pacu mure

ⁱ 3.19 Job 5.13. ^j 3.20 Sal 94.11.

cũ ca tii cojotiriquere? Cũre ca tiicojo ecoricu nii pacagu, ¿ñee tiigu mu majuropeera ca buaricure biro mu tũgoeñati?

⁸Mũja ca boorije niipetirore mũja cuo peticã. Mee, ca areye pairãru mũja nii. Jãa ca tii nemotirora, mee uparã mũja niicoa. Díamacũra uparã peti mũja ca niicãjata, añu majuropecã boo, jãa cãa mũja mena uparã jãa ca niipere biro ñirã. ⁹Jãa, Cristo yee quetire wederi maja peera, “Jiro macãrãru, ca jãa eco yaiparãre biropu, jãare tiijapi Umureco Pacu,” yu ñi tũgoeña. To biri ati umureco niipetiropu, Umureco Pacu puto macãrã, bojoca, cũja ca ña petiropu tii ññori majare biro jãa nii ea. ¹⁰Jãa pea Cristo juori, ca tũgoeña bojoca catitirã jãa nii, mũja pea Cristo juori ca majirã mũja ca niicãro. Ca tutuarã mũja ca niicãro, jãa pea ca tutuatirã jãa nii. Jãara ña juna, mũja peera ñi nucũ buo, biima. ¹¹Mecũ cãare, to birora aua boa, oco jinirũga, juti mani, ñañaro tii eco, ñucã jãa yaa wii majurope cuoti jãa biicã. ¹²Jãa majurope jãa amori mena paderã jãa juti yaicoa. Ñañaro jãare cũja ca ñi tutiro, “Añuro mũjare to biijato,” jãa ñi yuu. Ñañaro jãare cũja ca tiirũga nunujeero, to birora jãa tũgoeña bayicã. ¹³Watoara jãare cũja ca wede paio, mairique mena cũjare jãa yuu. Ati yepa maquẽ ca bii baterije, bojoca cũja ca tii baterijere ca tiirãre biro jãare tiima.

¹⁴Mũjare ñi boborũgu mée atere mũjare yu owa cojo. Yu puna yu ca mairãre biro pee, mũjare wede majiorũgu yu ñi. ¹⁵Cristo yeere mũjare bue majiori majare diez mil niirã cuo pacarã, mũja pacua peera paũ mũja cuoti. Añurije queti mũjare yu ca wedero, Cristo Jesús yaarã mũja ca nii earique juori mũja pacu yu nii. ¹⁶To biri “Yũre biro bii nunujeeya,” mũjare yu ñi. ¹⁷Ate juori, yu ca maigu Timoteo, Wiogu yeere añuro ca tii nunujeegure mũja putore yu tiicojo cojowu. Cũ, Cristo Jesús're ca tuo nunujeegure birora yu ca biirique cuti niirijere mũjare wederucumi, niipetiri taberipu Cristo Jesús're ca tuo nunujeerã cũja ca niiri taberire ametua waagu, yu ca bue majiorucurore birora.

¹⁸Jicãrã mũja mena macãrã, ca nii majuropeerãre biropu tũgoeñacuma, “Jãare ñagu dooticum!” ñi tũgoeñari. ¹⁹Umureco Pacu cũ ca boojata, yoari mée jañurora mũjare yu ñagu waarucu. To cõropu, “Ca nii majuropeerã jãa nii,” ca ñirã, cũja ca ñi bayirije wado méere, cũja ca ñi bayi niirore birora cũja ca tii niirije cãare yu ñarucu. ²⁰Umureco Pacu cũ ca dotiri tabea wederique juori mée bii, cũ ca tutuarije juori pee bii. ²¹¿Ñee peere mũja booti? ¿Baperica daa amicãri mũjare yu ca ñagu waarije peere mũja booti? ¿Mairique mena, añuro tũgoeñarique mena, mũjare

yɛ ca ñagu waaro pee mɔja bootique?

**¡Ñañarije ca tiigure
cõa wienecãña!**

5 ¹Jĩcũ mɔja mena macũre, “Cũ pacu numorena numo cutimi,” ñiriquere jãa queti tɔo. To biro tiiriquea ñañari wãme peti niiro bii. Ɔmureco Pacure ca majitirã cãa, tii wãme ɛnopɔra tiitima. ²To biro mɔja ca tiirijerena “O biro ca biirã jãa nii,” mɔja ñi. ƆTo biro ñitirãra, teere tũgoeña bobo, to biirije ca tiiricure cõa wienecã, ca tiiparã mɔja niititi? ³Yɛ pea mɔja pɔtopɔre bau niigu niiti pacagu, yɛ yeri mena peera mɔja menara yɛ nii, ate ñañarije ca tiiricure mɔja mena niigure birora mee ñañaro ca biipɛ cũre yɛ tii yerijãa. ⁴Mani Wiogu Jesús wãme mena mɔja ca neari tabere yɛ cãa, mani Wiogu Jesús cũ ca tutuarije mena yɛ ca tũgoeñarijerɛ mɔja mena yɛ niirucu. ⁵Cũra Satanás'pɔre tii cojocãña, ñañarije cũ ca tii niiri upɛ tii yaio eco, cũ yeri pea Wiogu cũ ca doori rɛmɔre ametɛa, ca biipere biro ñirã.

“O biro ca biirã jãa nii,” ca ñirã nii pacarã, ñañaro mɔja tii. Ñañaro mɔja ca tiirijere niipetirãpɛ tii nɛnɛjee peticoama. ⁷To biri, jũguero mɔja ca tii niirucurique ñañaro

mɔja ca tiiro ca tiirijere to cõrora tii yerijãaña, wãma trigo weta ca wauarije ca ayiaya manirije ca niirore biro niirugarã, díamacũ petira teere birora mɔja bii. Cristo, mani yɛn Oveja Macũ, Pascua macũ, mee jãa ecocã yerijãa waaupi.^k ⁸To biri mani Pascua boje rɛmɔre, ca wauaro ca tiirije, bɛcɛ, ñañarije tiirique, tiirica wãme cõro ca tiya manirije ca niirijere tiitirãra, baarique ca wauarije ca ayiaya manirije, ca niirore biro ñirique, díamacũ ca niirije, ca niirije mena pee mani boje rɛmɛ tii niico.

⁹Mee to birira, “Ca nomia epe pairã mena bapa cuti niiticãña,” mɔjare yɛ ñi owa cojowɛ. ¹⁰Biigɔpɛa, ati yepa macãrã, ca nomia epe pairãre, cɔo pacarã pai jañuro ca boo jãa waarãre, ca jee duti pairãre, weericarãrena ca ñi nɛcũ bɔorãre, “camotati majuropeecãña” ñigu méé, to biro mɔjare yɛ ñi cojowɛ. To biro mɔja ca biirugajata, ati yepare mɔja ca witicoaropɛ añubocu. ¹¹Ate mena jĩcũ ɛno peerena, “Cristore ca tɔo nɛnɛjeeɛɛɛ yɛ nii,” ca ñigu nii pacagu, nomia epe pai, cɔo pacagu pai jañuro boo jãa waa, weericarãrena ñi nɛcũ bɔo, watoara wede pai, cũmu pai, jee duti pai, ca biirã menare, “‘Cũjare biro bii, bapa cuti bii niiticãña,’ mɔjare ñi wede majiogu

^k 5.7 Pascua boje rɛmɔre cũja ca baarije pan, trigo weta wãma mena tiirique ca wauarije ca ayiaya manirijere biro niirugarã, tũgoeña wajoari, wãma wãme pee wado mɔja ca tii niipere biro ñirã.

pee,” mɔjare yu īiwu. To biro ca tiirã menara baa, bapa cutiticãña.

¹² ¿Ñee tiigu cõro Jesucristore ca tuo nũñjeetirãpũre cõja ca tii niirijere yu iã bejebogajati? ¿Jesucristore ca tuo nũñjeerãrena ca iã bejeparã, mɔja mée mɔja niiti? ¹³ Jesucristore ca tuo nũñjeetirãra, Æmũreco Pacu iã bejerucumi cõja ca tii niirijere. To biri mɔja watoare ñañarije ca tii niigũre cõa wienecãña.^l

Cristo jaarã wado ameri wederique quenorique

6 ¹ Jĩcũ mɔja mena macũ, apĩ mena cũ ca aja tũgoeña niijata, ¿ñee tiigu Jesucristore ca tuo nũñjeerãre wedericaro ñno, jãña bejeri maja,^m Æmũreco Pacure ca majitirã peere cũ wedejãati? ² ¿Æmũreco Pacu jaarãra, “Ati yepa macãrã cõja ca tii niirijere iã bejerucuma,” mɔja iĩ majititi? Ati yepa macãrã cõja ca tii niirijere ca iã bejeparã nii pacarã, ¿ñee tiirã, õo ca biirije ñnoacãrena ca iã beje majitirã mɔja niibogajati? ³ ¿Æmũreco Pacu pũto macãrãpũ cãare mani ca iã bejepere mɔja majititi? Mani ca cati niiri rũmũrĩre ca biirijeacã docare ca iã beje maji niiparã mani nii. ⁴ To biri, cati niirã mani ca tii niirije juorira wedejãarique mɔja ca cõojata, ¿ñee tiirã Jesucristore ca tuo nũñjeetirãpũre teere ca wederique quenoparã cõja ca niiro mɔja tiiti? ⁵ Cõja bobojato

īigu, yu iĩ atera: ¿Mɔja watoare jĩcũ ñno peera niipetirije ca majigu, mɔja, Jesucristore ca tuo nũñjeerã wado, mɔja ca ameri iĩ niirijere ca wederique quenopũ ñno cũ manicãti? ⁶ Mɔja majuropeera ameri wederique quenoricaro ñnora, mɔja ca ameri quẽerijere aperã Jesucristore ca tuo nũñjeetirãpũre mɔja ameri wedejãa nii.

⁷ Mee, mɔja majuropeera mɔja ca ameri wedejãa niirijera mɔja doca cũmucã yaiwa. ¿Ñee tiirã ñañarije mɔjare ca bii niirijere mɔja nũcãtiti? ¿Mɔja yeere cõja ca jee dutijata cãare, ñee tiirã, “To biro cõja tii buañajato” mɔja īititi? ⁸ Mɔja biiti, mɔjara ñañarije tii, mɔjara mɔja jaarã yeerena jee duti, mɔja tiicã.

⁹ ¿Bojoca ñañarije ca tii niirã, Æmũreco Pacu cũ ca doti niiri tabepũre cõja ca eatipere mɔja majititi? Iĩ dito ecoticãña, ñmo mani, manũ mani, bii pacarã ca epericarã cutirã, weericarãrena ca iĩ nũcũ bũorã, manũ cuti, ñmo cuti, bii pacarã ca epericarã cutirã, ñmũa wadora ca ameri ñee eperã, ¹⁰ ca jee dutirã, cõo pacarã pai jañuro ca apeye boo jãa waarã, ca cũmu pairã, ñañarije ca iĩ tutirã, iĩ dito jee dutiri maja ñnora, Æmũreco Pacu cũ ca doti niiri tabepũre niirica tabe cõtũrucuma. ¹¹ Mɔja mena macãrã jĩcãrã to biro ca tiirãra niupa. Mee, mani Wiogu

^l 5.13 Dt 17:7; 19:19; 21:21; 22:21, 24; 24:7. ^m 6.1 Jueces.

Jesucristo wāme mena mani
 Ҫмүреco Pacу уңу Аñuri Yeri
 jмori, тугoeña yeri wajoa, ca
 ñañarije manirā tii eco, añurā tii
 eco, ca biiricarārү мұja nii.

Урүre ñañaro tiirique

¹²Niipetirije уң ca tiipe wado
 nii. Вuari, niipetirije уң ca tiirije
 añurije wado méé nii. Niipetirije
 уң ca tiipe wado nii. Вuari, jĩcā
 wāme ңno peera уңre ca doti
 ametүene нүcāro уң tiitirucu.

¹³Baariquea, ҫtapoa maquē
 nii. Ҫtapoa pee cāa baarique
 ca jāñari poa nii. To birora bii
 biiorүa, Ҫмүreco Pacу pea рүa
 wāmerүrena tii yaiocārucumi.
 Урүa, нүmo cүti, манү cүti
 tiirica wāme cōro méé, tiirica
 урү méé nii. Wiogү yaa урү nii,
 Wiogү pee cāa, урү macū nii,
 biimi. ¹⁴Ҫмүreco Pacу cū ca
 tutuarije mena, Wiogүre cū ca
 cati tuaro ca tiiricү, mani cāare
 mani ca cati tuaro tiirucumi.

¹⁵¿Mүja, Cristore ca тwo
 нңнүjeerā мұja ca niirijere мұja
 majititi? ¿To docare уңa, Cristore
 ca тwo нңнүjeegү nii pacagү,
 ңмүa mena ca tii epe wapa
 taago mena уң ñee epebogajati?
 Уң tiiti majuropecārucu.ⁿ

¹⁶¿Ҫмүa mena ca tii epe wapa
 taago mena ca tiigүa, cō mena
 jĩcā урүra cүja ca tuacārijere
 мұja majititi? Ҫмүreco Pacу

wederique o biro ñi: “Puarārүra
 jĩcā урүra nii earucuma,” ñi.^o

¹⁷Wiogү Jesucristo mena ca
 niigүa, cū ca yeri jāñarijerү cū
 mena jĩcā урүra niimi.

¹⁸Manү mani, нүmo mani bii
 pacarā, tii eperiquere tiiticāña.
 Jĩcū bojocү apeye no ca boorije
 ñañarije cū ca tijjata, cū урүre
 ñañoti. To ca bii pacaro, нүmo
 mani, манү mani bii pacarā,
 tiirica wāme cōro ca tiitirā,
 cүja урүrena ñañaro tiirā
 tiima. ¹⁹¿Mүja урүa, Ҫмүreco
 Pacу мұjare cū ca tiicojoricү,
 мұjarүre ca niigү Añuri
 Yeri yaa wii ca niirijere мұja
 majititi? Mүja méé, мұja урү
 ұparā мұja nii. ²⁰Jĩcā wāme
 ca wapa cүtiri wāme mena
 Ҫмүreco Pacу мұjare wapa tii
 jeeupi.^p To biri Ҫмүreco Pacүre
 мұja урү mena tii нүcū бyoja.

Ca нүmo cүtiräre wede majiorique

7 ¹Mecүra, уңre мұja ca
 jāñña owa cojoriquere
 мұjare уң wede cojorucu.
 Нүmo maniricaro peera añu.
²Вuari, ñee eperique do biro
 tii majiña maniro ca bii niirije
 jмori, ңмүa cāa, nomia cāa,
 cүja ca niiro cōrora нүmo cүti,
 манү cүti ca tiiparā niima.
³Cō манүa, cū нүmo menare,
 ca нүmo cүtigү cū ca niirije ca

ⁿ 6.15 ¿Mүja, Cristo урү macā taberi мұja ca niirijere мұja majititi? ¿Cristo урү
 maquē ca niiri díforirena тaa jude jeeri, ңмүa mena ca tii epe wapa taago урү
 maquē pee ca niiro уң tiibogajati? ^o 6.16 Gn 2.24. ^p 6.20 Cristo cū ca bii yai
 bojarije mena мұjare wapa tii jeeupi.

tii dotirije ca ñirore biro ca tii niipũ niimi; cũ nũmo pee cãa, to birora ca tiipo niimo. ⁴Cũ nũmo yaa upũ, cõ jĩcõ yaa upũ méé nii. Cõ manũ yaa upũ cãa niiro bii. To birora cõ manũ yaa upũ cãa cũ jĩcũ yaa upũ méé nii. Cũ nũmo yaa upũ cãa niiro bii. ⁵Juu buerũgarã, “To biro mani bijjaco,” mũja ca ñirica cuu ca maniri taberira ameri junaticãña. Jiro pũarã niiña ñucã, teere mũja ca tũgoeña bayitiri tabere Satanás ñañaro mũja ca tiiro cũ ca tiitipere biro ñirã. ⁶Atera, “To biro pee mũja ca biiro añurucu,” ñĩgu yũ ñi. Mũjare dotĩgu méé yũ ñi. ⁷Yũ majuropeerũa, niipetirãpũrena yũre biro cũja ca biiro yũ boocãmi. Biirãpũa, cũja ca niiro cõrora cũja majurope cũja ca bii niipra wãme Æmũreco Pacũ cũ ca tiicojoriqueere cũoma, jĩcãrã jĩcã wãme, aperã ape wãme, cũoma.

⁸Nũmo mani, manũ mani ca biirãre, ca manũ bii yai weoricarã romirire yũre birora cũja ca biicãjata, “Añucãbocu,” yũ ñi. ⁹Biirãpũa, mũja ca nũcãricaro manijata, nũmo cũticãña. Nũcã nucũ yujurica tabe ãnorenena nũmo cũtiricarõ peera añu.

¹⁰Mee ca nũmo cũtirãpũra o biro yũ doti. Yũ, yũ ca dotirije méé nii, Wiogũ cũ ca dotirije niiro bii: Cũ nũmo cõ manũre cõ waa weoticãjato. ¹¹Cũre cõ ca waa weojata, manũ manigora niicã, cõ ca biirũgatijata, cõ manũ ca niiricũ mena peera

niigo waa, cõ bijjato. Cõ manũ pee cãa cõre cõa, cõre waa weo, cũ tiiticãjato.

¹²Apeyera yũ, yũ ñi, Wiogũ cũ ca ñirije méé nii. Jĩcũ Cristore ca tuo nũnũjeegũ, Cristore ca tuo nũnũjeetigore cũ ca nũmo cũtijata, cõ pea, “Cũ menara añuro yũ niicãrucu,” cõ ca ñijata, cõre cũ cõaticãjato. ¹³Ñũcã jĩcõ nomio Cristore ca tuo nũnũjeego, Cristore ca tuo nũnũjeetigore cõ ca manũ cũtijata, cũ pea: “Cõ menara añuro yũ niicãrucu,” cũ ca ñijata, cũre cõa, cũre waa weo, cõ biiticãjato. ¹⁴Cõ manũ Cristore ca tuo nũnũjeetigũ, cũ nũmo jũorira ca ñañarije manigũ tii ecomi, ñucã cũ nũmo Cristore ca tuo nũnũjeetigo pee cãa, cõ manũ Cristore ca tuo nũnũjeegũ jũorira, ca ñañarije manigo tii ecomo. To biro to ca biitijata, mũja puna ñañarã niibocuma, Æmũreco Pacũ añuro cũ ca tiirijere ca bũa eaparã nii pacarã.

¹⁵To ca bii pacaro, Cristore ca tuo nũnũjeetirã, cũja nũmoare, cũja manũ jũmũare, cũja ca cõarũgajata, cũja cõacãjato. To biro to ca bijjata, Cristore ca tuo nũnũjeerã añuro tuacãma. Añuro cũja niijato ñĩgu manire jũoupi Æmũreco Pacũ. ¹⁶¿Nomio, do biro biicãri, “Yũ manũre yũ ametũnecãrucu,” mũ ñi majiti? ¿Mũ, cõ manũ pee cãa do biro biicãri, “Yũ nũmore yũ ametũnecãrucu,” mũ ñi majiti?

¹⁷Mũja ca niiro cõrora mũja ca tii niipe Wiogũ cũ ca

tiicojoricarore birora, ñucã Æmureco Pacu cã ca jori rmure mja ca niiricarore birora, ca bii niiparã mja nii. Niipetirã Jesucristore ca to nnjeerãre ate y tii doti. ¹⁸Mee, jeyua quejero yapare wide taaricrre Æmureco Pacu cã ca joric m ca nijata, teere boboticãña, ca wide taaya manigre Æmureco Pacu cã ca joric m ca nijata cãare, wide taa dotiticãña. ¹⁹Wide taaric, ca wide taaya manig niirique, do biro pee biiti. Ca nii majuropeerijea, Æmureco Pacu cã ca dotirije ca iirore biro tii nnjeerique pee nii. ²⁰Mja ca niiro crora, Æmureco Pacu mjare cã ca jori rmure, mja ca niiricarore birora ca niica niiparã mja nii. ²¹Pade coteri maj m ca niiri tabere Æmureco Pacre ca jo ecoric m ca nijata, tgoearique paiticãña. Mee, auro niicãriquerere m ca co eacãjata, teere baro jauro tii nna waagja. ²²Æmureco Pacu cã ca jori tabere pade coteri maj ca niirica, Wiog yeere ca tiip auro niicãg biimi. Ñucã auro ca niicãgra ca jo ecorica, mecãra Cristore pade coteri maj niimi yua. ²³Mja jicã wãme, ca wapa ctirije mena Æmureco Pacre mja wapa tii jee ecoupa.^q Jicã no peerena pade coteri maja niiticãña. ²⁴Y yaarã, mja ca niiro crora

Æmureco Pacu mjare cã ca jori rmure mja ca niiricarore birora niicãña, Æmureco Pacu cã ca iã cojorore.

²⁵Wãmarã romiri ca man manirã peera, jicã wãme no peera Wiog cã ca dotirijere y coti. Biigra, Wiog cã ca mairije jori, yee mée iimi iiricre birora y ca tgoeari wãmere mjare y wede majio cojo. ²⁶Mani ca cati niiri rmrere do biro tii majiña maniro ca bii niirije jori, mja ca niiro crora, “Mja ca niirore birora mja ca niiro aucã,” y i tgoeña. ²⁷Ca nmo ctig m ca nijata, m nmore carga tgoeaticãña. M ca nmo manijata, nmo amaaticãña. ²⁸Biigra, m ca nmo ctijata, ñaarije tiig mée m tii. Ñucã jic wãmo, c ca man ctijata cãare, ñaarije tiigo mée tiimo. To ca bii pacaro, nmo cticoarãp cja ca cati niiri rmrere paacã cja ca boorije jori, “Ñaaro cjare biirique niibocu” iima iig, y camotargami.

²⁹Y yaarã, atere iirg y i: Æmurecori yoeti. To biri mec menare ca nmo ctirã, ca nmo manirãre birora ca bii niiparã niima. ³⁰Ca otirã, ca otitirãre biro ca niiparã niima. Ca jea niirã cãa, ca jea niitirãre biro ca bii niiparã niima. Apeye ca wapa tiirã cãa, cja yee ca niitirijere ca

^q 7.23 Mja Cristo cã ca bii yai bojarije mena mja wapa tii jee ecoupa.

ĩarãre biro ca bii niiparã niima.
³¹Ati yepa maquẽre ca cwo ɥjea
 nii niirã, teere ca cwo ɥjea nii
 niitirãre biro ca biiparã niima.
 Ati yepa maquẽ ca bii niirije
 mani ca ĩarijea ca peti nwna
 waarije nii.⁷

³²To biri tũgoeña pato
 wãcãrique maniro mũa ca niiro
 yu boomi. Ca nũmo manigua
 Wioɥu yeere cũ ca ĩa biijejaro
 cũ ca tiipe peere tũgoeña niimi.

³³Ca nũmo cutigu pea, ati
 yepa maquẽ peere tũgoeña, cũ
 nũmore cõ ca ɥjea niiro cũ ca
 tiipe peere tũgoeña, biimi. Cũja
 ca tii niirũgarije, ³⁴o birora bii
 dica waticã. Nomio, ca manũ
 manigo, wãmo cãa, Wioɥu yee
 wadore tũgoeña, cũja upari,
 cũja yeripu cãare ca ñañarije
 manirã cũja ca niipe peere
 tũgoeña, ca manũ cutigo pea,
 ati yepa maquẽ peere tũgoeña,
 cõ manũ cũ ca ɥjea niiro cõ
 ca tiipe peere tũgoeña, biima.

³⁵Atera mũjare ĩi camotagu mée
 yu ĩi, mũjara añuro nii, bii pato
 wãcõ ecoricaró maniro añuro
 tũgoeñarique mena Wioɥure ĩi
 nũcũ bno mũa ca biipere ĩigu
 yu ĩi.

³⁶Jĩcũ cũ nũmo ca niipore,
 “Tiirica wãmere biro cõ yu tiiti,”
 cũ ca ĩi tũgoeñajata, mee cõ pee
 cãa maja nũcãcoo cõ ca biiro,
 ca nũmo cutipe niicu, cũ ca
 ĩijata, cũ nũmo cuticãjato. Tee
 menara ñañarije tiigu mée tiimi,
 cũ nũmo cuticãjato. ³⁷Cũ ca

tũgoeña niiri wãmere to birora
 tũgoeña bayicã nii, ñucã cũ ca
 tiirũgarijere bii ametuene nũcã
 ecoti, cũ ca tiirũgarijere cũ pee
 bii ametuene nũcãri, cũ nũmo ca
 niiboricore, “Ca nũmo cutiticãpu
 yu niicu,” cũ ca ĩijata, cũ cãa
 añuro tiigu tiimi. ³⁸To biri cũ
 nũmo ca niipo mena cũ ca nũmo
 cutijata, añuro tiigu tiimi. Ca
 nũmo cutitigu pea, añuro peti
 tiigu tiimi.

³⁹Nomio, ca manũ cutirico,
 cõ manũ cũ ca catiro cũ mena
 ca niipo niimo. Cũ ca bii yai
 weojata docare, noo cõ ca boogu
 mena manũ cuti majimo ñucã,
 bũari, Cristore ca tuo nwnjeegu
 unore. ⁴⁰Yu ca tũgoeñajata,
 “Manũ manigo peera ɥjea
 niigo niirucumo,” yu ĩi. Yu cãa,
 “Umũreco Pacu yuũ Añuri Yeri
 yu cwobu,” yu ĩi.

Baarique, weericarãre tii nũcũ buorã jee dica woorique

8 ¹Weericarãre tii nũcũ
 buorã baarique tiicojo
 nũcũ buorique maquẽre mũa ca
 jãĩnarique peera o biro mũjare
 yu ĩi, yee méera díamacũ ca
 niirijere niipetirãpura mani
 maji. Majiriquea watoara ca bii
 ditorije nii. Mairique pea añuro
 nii nwna waaricaro tii. ²Jĩcũ,
 “Ca majigu yu nii,” ca ĩirũga niigu
 unoa, ména majirica wãme unõ
 peera majitimi. ³To ca bii pacaro,
 Umũreco Pacure ca maigua,
 Umũreco Pacu cũ ca majigu niimi.

⁷ 7.29-31 Umũreco Pacu yee peere ama juocãri, ati yepa maquẽ peere tii niĩna.

⁴Weericarãre tii nũcũ buorã waibucurã díí cãja ca tiicojo duarijere baarique maquẽre, jĩcũ weericũ uno peera ati yeparure wapa mani, jĩcũra Ëmureco Pacũ nii, cã ca biirijere mani maji, ⁵umureco tutipure, ati yepa cãare, “Jũguẽa niima” ïiricarã cãja ca nii pacaro. Teere ïijata, paũ jũguẽa nii, paũ uparã nii biima. ⁶Mani peera, jĩcũra Ëmureco Pacũ, mani Pacũ, niipetirije ca tiiricũ, ñucã cã jaarã nii, mani ca biigũ wado niimi. Ñucã jĩcũra Wioũ niimi Jesucristo wado, cã juorira niipetirije nii, manipũ cãa nii, mani ca biigũ wado.

⁷Biirãpũa, niipetirãpũra ate maquẽre majitima. Jicãrã, weericarãre ca nũcũ buo jeya waaricarã, “Jũguẽare cãja ca tii nũcũ buo duarique niicu,” ïi tũgoẽñari, tee baariquere baama. Cãja ca tũgoẽña niirijepũ tũgoẽña bayitima ïirã, cãja majuropeera, “Ñañarijere mani tiijapa,” cãja ca ïi tũgoẽñarique paio tii. ⁸Biirõpũa, mani ca baarijera Ëmureco Pacũ jaarã mani ca niiro tiiti. Mani ca baarije juorira, añurã nii, mani ca baatirije juorira ñañarã nii, mani biiticu.

⁹To ca bii pacaro bojoca catiya, mũja peera añurije ca niiro macã mũja ca tii niirijera, ca tũgoẽña bayitirã peere ñañarije cãja ca tiiro, mũja ca tii buiyeetipere biro ïirã. ¹⁰Jĩcũ ca tũgoẽña tutuatigũ, mũ, atere

ca majigũ niiri, weericarãre cãja ca tii nũcũ buori tabepũ mũ ca baa duwiro ïagũ, ¿“Weericarãre cãja ca tii nũcũ buo duariquera ca baacãpũ yũ niicu yũ cãa,” cã ïi tũgoẽñatibogajati? ¹¹Mũ, teere ca majigũ mũ ca niirije juorira, mũ yee wedegũ ca tũgoẽña tutuatigũ, Cristo cã ca bii yai bojaricũ yairucumi. ¹²Mũja jaarã ca tũgoẽña bayitirã menare o biro ñañaro tiirã, Cristo menarena ñañaro tiicãrã mũja tii. ¹³To biri yũ ca baarije juorira, yũ yee wedegũ ñañaro cã ca tiiro ca tiirije to ca niijata, yũ baa nemotirucu, ñañaro cã ca tiiro yũ tiire ïigũ.

Añurije queti wederi majũ cã ca tiipe

9 ¹¿Yũ ca tiirũgarije ca tiipũ uno méé yũ niiti? ¿Jesús cã yee quetire cã ca wede doti cojoricũ méé yũ niiti? ¿Mani Wioũ Jesús're yũ ïatijapari? ¿Mũja méé mũja niiti, yũ paderique, Wioũ yee yũ ca paderijere ca nii jeeña waarã? ²Aperã pea Jesús cã yee quetire cã ca wede doti cojoricure biro yũre cãja ca ïatimijata cãare, “¡Mũja peera, cã peti yũ nii!” Mũjara, Jesucristo mena mũja ca niirijera cã yee quetire cã ca wede doti cojoricura yũ ca niirijere bii ïño.

³Ate nii, yũre ca wede pairãre yũ ca yũurije: ⁴¿Jãara baa, jini, jãa ca tiipe uno to maniti? ⁵¿Aperã, Jesucristo cã yee quetire cã ca wede doti

cojoricarã, Wiogũ bairã, to biri Cefas^s jãa, cãja ca tiitore biro jãa pea, jĩcõ Cristore ca tũo nũnũjeegore nũmo cuti, cõ mena bapa cuti, jãa waa yuju majititi? ⁶ ¿To docare jãa wado yũũ, Bernabé mena, jãa majuropeera ca pade wapa taa baa niiparã jãa niiti?

⁷ ¿Niipe uwamũ, uwamũ cũ ca niirijere pade niigũ, cũ ca tii niirijere cũ yee menara cũ wapa tii niibogajati? ¿Niipe oteri majũ hje ote pacagũ, tee dicare cũ baatibogajati? ¿Niipe oveja coteri majũ cãja õpẽcõa cũ ca diperije jinitigũra cũ cote niibogajati? ⁸ “Atere cũra ñigũ ñimi” ñi tũgoeñaticãña. Doti cũurique cãa to birora ñi. ⁹ Moisés cũ ca doti cũurique o biro ñi owarique nii: “Buey^t trigo quejerire cũ ca ãta code niiro, cũ hjerore jia biatoticãña,” ñi. ⁴ ¿Umũreco Pacũ bueyes're ña nũnũjeegũ cũ ñiupari? ¹⁰ ¿Añuro retira mani yee maquẽ peere ñigũ mée cũ ñijapari? Mani yee maquẽ ca niipe maquẽrena ñigũ ñijapi. To biri paderi maja, ca jee cũu nũnũ waagũ, ca dica jee, tee quejerire weo bate ca tiigũ, ca dicare mani jeerucu, ñi tũgoeña yuerique mena padema. ¹¹ Mũja watoare añurije quetire wederã, añuro yeri cutiriquere oterãre biro mũjare jãa ca tiirique to ca

niijata, ¿mũja ca cũorijere jãa ca jãiro jãare mũja ca tii nemoro to añutibogajati? ¹² Aperã cãa, mũjare cãja ca tii nemo ecojata, jãa pee doca cãja ametũenero mũja ca tii nemoparã jãa nii.

To ca bii pacaro mũja ca tii nemoparã jãa ca niirijere bũaro jãa ñiti. To biro ñitirãra, Cristo yee añurije quetire jĩcã wãme ãno peera ca bii camotaatipere biro ñirã, niipetirijepũrena jãa nũcãcã. ¹³ ¿Umũreco Pacũ yaa wiire ca pade niirã,” tii wii maquẽra baa, joe jũti añu mũenerica tuture ca ña nũnũjee pade niirã cãa, tiicojo nũcũ buorã cãja ca jee earije waibũcurã díirena baa, cãja ca tiirijere mũja majititi? ¹⁴ O biri wãmera dotiupi Wiogũ: “Añurije quetire ca wederã tee cãja ca wede niirije jũorira baa cati niirucuma,” ñiupi.

¹⁵ Yũ pea atere to biro ca tiipũ niicã pacagũ, jĩcã wãme ãno peera mũjare yũ jãitiwũ. Ñucã atera, teere mũjare jãigũ mée o biri wãme yũ ñi owa. Ate to biro yũ ca ñi bayi niirijere yeera ñicãmi, yũre cũ ca ñiparo jũguero yũ bii yaicoarũgami. ¹⁶ Añurije quetire yũ ca wedejata, ñee peere ñigũ cõro, “O biro ca biigũ yũ nii,” yũ ñi majiti. Tea yũ ca wedepera niicãro bii, “¿Abé nija yũ niiquĩricũ añurije

^s 9.5 Ape wãme Pedro. ^t 9.9 Wecu paigũ, ca nũcũrije ca padegu. ^u 9.9 Dt 25.4.

^v 9.13 Jerusalén macã wii Umũreco Pacũ yaa wiire ca pade niirã, paia judíos, Umũreco Pacũre tiicojo nũcũ buorã, waibũcurã cãja ca joe mũene dũarijere baama. Nm 18.8-24; Lv 6.16.

quetire yu ca wedetijata!”¹⁷ Yu majuropeera tiirugarique mena yu ca tijata, yu yee ca niipere ca tiicojo ecorura yu niibocu. Dotiriquepüre yu ca tijata, “Tee mu tiirucu,” Umureco Pacu yure cü ca iiriquepüre tiigu yu tii.¹⁸ ¿To docare dije to niiti, yu ca wapa taarije? Añurije quetire wedegu wapa manirora wede, mujare ca tii nemo ecoru yu ca niirijere ca wapa manirijere biro ña, yu ca biirije nii.

¹⁹Añuro niicã, jicü uno peerena ca pade cotegu niiti bii pacagu, niipetirãre pade coteri majure biro yu bii, pañ jañuri Cristo yaarã cüja ca niiro tiirugu.²⁰ Judíos mena niigu, cüjare biro yu bii, judíos Cristore cüja ca tuo nññjeero tiirugu. Doti cüurique ca iirore biro ca tii nññjeerã mena niigu cãa, cüjare birora yu bii, yu majurope pea doti cüuriquere ca tii nññjeetigu nii pacagu, teere ca tii nññjeerãre Cristo peere cüja ca tuo nññjeero tiirugu.²¹ Nucã doti cüuriquere ca cnotirã menara, doti cüuriquere ca cnotigüre biro yu bii, Umureco Pacu cü ca dotirijere cnotã, Cristo cü ca dotirijere tii nññjeecã bii pacagu, doti cüurique ca cnotirã Cristore cüja ca tuo nññjeero tiirugu.²² Ca tugoena tutuatirã mena niigu cüjare biro yu bii, ca tugoena tutuatirãre Cristore cüja ca tuo

nññjeero tiirugu. Niipetirã menapurena, niipetirijepurena cüjare biro yu bii, yu ca tii niirije mena jicãrã cüja ca ametuaro yu tiibocu iigu.

²³Ate niipetirijere añurije queti jçori yu tii, tee añurije ca jee doorijere bua earugu.

²⁴¿Umaari maja, niipetirãpura wapa taarugarã ümaa pacarã, jicü ca ümaa ametua nücãgu wado cü ca wapa ñeerijere mña majititi? To biri wãmera mña cãa, wapa ñeerugarã, Umureco Pacu cü ca boorore biro pee tii niña.²⁵ Eperi maja niipetirãpura tee ca tii dotirore birora epe fue niima. Cüja, yoari meé ca yairijerena epe wapa taarugarã^w to biro tiima. Mani pea to birora ca niicõa niipe peere wapa taarugarã mani tii.²⁶ To biri yua,

“Laurel cüja ca iirije püu mena tiirica beto.” 1Co 9.25

^w 9.25 Corona, laurel püu mena tiirica beto, pejarica beto yoaro ca niitiri betore buarugarãra.

cũ ca ũmaa yapano eapa tabe ca mani pacaro ca ũmaagũre biro yũ ũmaati. Ñucã ñeeja manirora ca ñoje amagũre biro yũ tiiti. ²⁷Tiitigũra yũ upũrirena ñaňaro tii, yũre ca tũo nũnũjeero tii, yũ tii, aperãre aňuriye queti yũ ca wedericaro jiro ca nii pacaro yũ majuropeera teere ca tii nũnũjeetigũre biro yũ tuare ũgu.

Israelitas cũja ca biiquĩrique mena wede majiorique

10 ¹Yũ yaarã, mani ñicũ jãa niiquĩcarã niipetirãpũra bueri burũa doca nii, niipetirã dia pairi yaare^x tĩa, cũja ca biiriquere mũja ca acoboro yũ booti. ²Cũja niipetirãpũra bueripũ, dia pairi yaarũ uwo coe ecoupa, Moisés cũ ca biirore biro nii earũgarã.^y ³Niipetirãpũra tee wado baarique yeri tutuarique^z ca niirijere baa, ⁴ñucã niipetirãpũra tee wadorena yeri tutuarique ca niirije, ũtãga cũja mena ca niirica maquẽ ocore jini, tiupa, tiiga ũtãga pea Cristora cũ ca niirijere. ⁵To ca bii pacaro, niipetirã jaňuripũrena cũja ca tii niirijere ña biijejatiupi ũmũreco Pacũ. To biri cũja upũri niiquĩrique ca yucũ maniri yeparũra cũa batecã yai waaua.

⁶Ate niipetirije biupa, ñaňariye tiirique mani ca tiirũgarijere

cũjare biro tiiti, mani ca biipere manire bii majioro. ⁷To biri jĩcãrã cũja mena macãrã cũja ca tiiricarore biro weericarãre ca ñi nũcũ bũorã niiticãña. O biro ñi owarique ca niirore biro: “Bojoca, baa, jini, tii ea nuu waa, jiro wũmũ nũcã, ũmũreco Pacũre ca majitirãre biro tiirica wãme cõro méépu tii ẽjea nii niupa.”^a ⁸Jĩcãrã cũja mena macãrã tiirica wãme cõro méé, cũja ca ñee epericarã cõtiricarore biro ca tiitiparã mani nii, tee jũori jĩcã rũmũrena veintitrẽs mil niirã peti bii yaiupa.^b ⁹Ñucã Wiogũre, jĩcãrã cũja mena macãrã cũja ca iiquĩricarore biro, “Ñaňari wãme mani ñi ñaaco,” ca iitiparã mani nii. Tee jũori aňaare baca jĩa ecoupa.^c ¹⁰Jĩcãrã cũja mena macãrã ũmũreco Pacũre yairoacã cũja ca wede pai cotericarore biro iiticãña. Tee jũori, ũmũreco Pacũ pũto macũ jĩari majũre jĩa eco yaiupa.^d

¹¹Ate niipetirije cũjare biupa, ca bii majiorijere biro bii jũguero. Mani ati cuure ca niirãre ca wede majiopere birora owa tuurique nii eaupa. ¹²To biri “Ca tũgoeña bayigu yũ nii,” ca ñi tũgoeňagũa, “Ñaňarijere yũ tiibocu,” ñi, bojoca catiri niiña. ¹³Mũja, ca bii buiyeerije bojocare ca biitirije unopũra ñaňaro mũja tamũo ñaati.

^x 10.1 Mar Rojo (Jũari yaa). ^y 10.2 Ex 13.21-22; 14.19, 22-29. ^z 10.3 Maná, israelitas're ũmũreco Pacũ cũ ca baarique tiicojorique. Ex 16.4, 35.

^a 10.7 Ex 32.6-8. ^b 10.8 Nm 25.1-18. ^c 10.9 Nm 21.5-6. ^d 10.10 Nm 16.41-49.

Biigurua Æmureco Pacu pea cã ca ïiroke biro ca tiigu niiri, muja ca tugoeña bayiro ametueneropu mujare ca bii buiyee earijere muja ca tamuroo tiitirucumi. Tiitigura, ca bii buiyeerije mujare ca bii earo, muja ca bii ametua bayipe cãare mujare tiicojorucumi, muja ca tugoeña bayipere biro ïigu.

Weericarã boje rumuri, to biri Wiogure tii nuscũ buo baarique

¹⁴To biri yu yaarã yu ca mairã, weericarãre ïi nuscũ buoriquere to cõrora tii yerijãaña. ¹⁵Bojoca ca tuo maji waaricarãpurre yu ïi. Yu ca ïirijere muja majurope ïa beje cõõñaña. ¹⁶Cristo manire cũ ca bii yai bojariquere tugoeñari, tii nuscũ buorã uje oco bapare jinirugarã jũguero Æmureco Pacure, “Añu majuropeecã,” ïiri jinirã, ¿Cristo manire cũ ca dñi bate yai waa bojariquerena tiirã méé mani tiiti? Pan'gare bato baarã, ¿Cristo cũ upu mena manire cũ ca bii yai bojariquerena tiirã méé mani tiiti? ¹⁷Pan'ga jicãgara nii, niipetirã mani ca baarica. To biri pañ nii pacarã, jicã upu macãrãra mani nii.^e

¹⁸Israelitas cõja ca tii niiriquere ïañaaqué: Waibucurã dñi cõja ca joe juti añu mæneri tutu maquẽ waibucurã díre baarã, tii tutu maquẽrena baarã tiima. ¹⁹Ate menare waibucurã

dñi, weericarãre tii nuscũ buorã cõja ca joe mænerije pee “Apeye ca tii nuscũ buoya manirije ametuenero ca nii majuropeerije nii,” ñucã “Weericu pee cãa, ca wapa cuti jañugu nii biimi,” ïirugu méé yu ïi. ²⁰Æmureco Pacure ca majitirã, waibucurã dñi mena joe juti añu mæene niirã, wãtiare tii nuscũ buorã tiima. “Æmureco Pacure tii nuscũ buorã méé tiima,” ïigu yu ïi. Yu pea wãtiare cõja ca tii nuscũ buo niirijere, cõjare muja ca baa bapa cuti niiro yu booti. ²¹Wioгу manire cũ ca bii yai bojariquere tugoeña tii nuscũ buo niirã, uje oco bapare jini, ñucã wãtiare tii nuscũ buorã cõja ca jiniri bapari peere jini, muja tii majiti. Ñucã Wiogure tii nuscũ buorã baarique peere baacã pacarã, wãtiare cõja ca tii nuscũ buo baarije peere baa, muja tii majiti. ²²¿To docare Wioгу cũ ca uwa jeoro mani tiirãti? ¿Cũ ametuenero ca tutuarã mani niiti?

Cristore ca tuo nunujeegu cã ca tii niirije

²³Niipetirije yu ca tiipera nii. Biiorua niipetirijepura añuti. Niipetirije yu ca tiipera nii. Biiorua niipetirijepura añuro nii nunua waaricaro tiiti. ²⁴Jicũ uno peera, muja majurope, añuro muja ca niipe wadore

^e 10.17 “Jicãra niimi mani ca tii nuscũ buo niigu, to biri pañ nii pacarã, Cristo yaarã wado mani nii.”

amaaticãña. Aperã añuro cãja ca niipe peere amaña.

²⁵Niipetirije waibucurã díí cãja ca noniri jawi maquẽre mũa ca tũgoeña niirijepũ ca biirije jũori, jãĩñatirãra baacãña.

²⁶Ati yepa niipetiro, to biri, tii yepare ca niirije, niipetirijepũra Æmureco Pacũ yee nii.^f

²⁷Jĩcũ Cristore ca tũo nũñjeetigũ, “Baarã dooya,” mũjare cũ ca ñi jũoro mũa ca yũñjata, mũa ca tũgoeña niirijepũ ca biirije jũori jãĩñatirãra, mũjare cũ ca ecarije niipetirora baacãña.

²⁸To biri jĩcũ, “Ate waibucũ díí weericarãre tii nũcũ buorã cãja ca joe mũenejãrije nii,” mũjare cũ ca ñijata, to biro ca ñiricure tũo nũñjee, ñucã mũa ca tũgoeña niirijepũ ca biirije jũori baaticãña.^g ²⁹Mũa ca tũgoeña niirijerena ñigũ mée yũ ñi. “Apĩ cũ ca tũgoeña niirije peere mũa ñãñore,” ñigũ yũ ñi. ¿Ñee tiigũ yũ ca tii niirijere, aperã cãja ca tũgoeña niirijepũre, “To biro tiimi,” cãja ca ñi ña bejero yũ tiibogajati? ³⁰Baariquere, Æmureco Pacũre “Añũ majuropeecã,” yũ ca ñi baarijere, ¿ñee tiigũ Æmureco Pacũre “Añũ majuropeecã,” yũ ca ñi baarije jũorira cãja ca wede paio yũ tiibogajati?

³¹To biri baa, jini, ñucã apeye noo mũa ca tiirijere tiirã niipetirijepũreña Æmureco

Pacũre tii nũcũ buorique mena wado tiiya. ³²Jĩcũ ñno peerena, judíos're, judíos ca niitirãre, ñucã Æmureco Pacũ yaarãre, ñãñarije cãja ca tiiro tiiticãña. ³³Yũre biro tiiya, niipetirijepũreña niipetirãre cãja ca ña ñjea niirijere yũ ca tiirore birora. Yũ majuropeera añuro yũ ca biiperena yũ amaati, paũ yee maquẽ peere yũ ama, cãja ca ametuapere biro ñigũ.

11 ¹Mũa cãa, yũ ca biirore biro bii nũñjeeya, yũ cãa Cristore yũ ca bii nũñjeerore birora.

Nea poo juu buerica tabere tii niirique

²Mũjare yũ ñjea nii peo, to birora yũre tũgoeñacã nii, mũjare yũ ca bue majioriquere, mũjare yũ ca wedericarore birora tii nũñjee, mũa tii.

³To biri Cristo, ñmũare ca jũo niigũ nii, ñmũa pea nomiare ca jũo niirã nii, ñucã Æmureco Pacũ pea Cristore ca jũo niigũ nii, cãja ca bii niirijere mũa ca majiro yũ boo. ⁴Niipetirã ñmũa juu bue, ca biipere wede jũgue, ca tiirã cãja ñũpũgare cãja ca buatojata, cãjare ca jũo niigũ cãja ñũpũgare nũcũ buotirã tiima. ⁵Ñucã nomia cõrora juu bue, ca biipere wede jũgue, tiirã, cãja ñũpũgare buatotirãra ca tiirã, cãja manũ jũmũare nũcũ buotirã tiima. Cãja poare

^f 10.26 Sal 24.1. ^g 10.28 Ati yepa niipetiro, to biri tii yepare ca niirije niipetirijepũra Æmureco Pacũ yee nii.

ca pede batecāricarāre biro biima. ⁶Nomio, cō d̄p̄r̄gare cō ca b̄uatoticājata, cō poa cāare cō taacājato. Nomio, poa yoetirijecā c̄uo, poa pede batericagap̄ d̄p̄r̄ga c̄uti biirique ca boborije to ca nijata, cō peo ditojato. ⁷Ūm̄u pea cū d̄p̄r̄gare ca b̄uatotip̄u niimi. Mee cūa Ūm̄ureco Pac̄u bauriquera nii, ñucā Ūm̄ureco Pac̄u do biro ca tiya maniḡu cū ca niirijere nii bau nii, ca biiḡu niimi. Nomio pea ūm̄u cū ca niirijere ca nii bau niigo niimo. ⁸Ūm̄ua nomio macā tabere amiri, cū ca tiiric̄u méé niimi. Nomio pee ūm̄u macā tabere amiri, cū ca quenorico niimo. ⁹Ūm̄ua, nomio yee j̄uori méé jeeño ecoupi. Nomio pee ūm̄u yee j̄uori jeeño ecoupo. ¹⁰Atere ĩma ĩgo, ñucā Ūm̄ureco Pac̄u p̄nto macārāre ĩma ĩgo, nomio cō d̄p̄r̄ga jotoare j̄uti quejero ca peopo niimo cōre ca j̄uo niiḡure ca bii cōñari quejore.

¹¹To ca bii pacaro, Cristore t̄uo n̄n̄ñjeejata peera, ūm̄u^h j̄ic̄ura bojoricaro nii, nomio cāa j̄ic̄ora bojoricaro nii, bii majitima.

¹²Nomio, ūm̄u up̄n macā tabe mena cū ca tiiricarore birora, ūm̄u cāa nomior̄ure bañami; bii pacarā niipetirā Ūm̄ureco Pac̄u cū ca tii jeeñorā wado niima.

¹³M̄uja majuropeera ĩa beje cōñaña, nomio cō d̄p̄r̄gare peo ditotigora, Ūm̄ureco Pac̄ure

cō ca juu buerije, ca añurijera to niiti. ¹⁴Bii bojoca c̄uti niirique majuropeera, ūm̄u cū ca poa ñap̄ō c̄utijata ca boborije nii,ⁱ m̄uja ca ĩi majiro tii, ¹⁵bii pacaro, ĩnomio peera paio cō ca poa ūmarije ca añurije nii, m̄uja ca ĩi majiro to tiititi? Nomiora j̄uti quejero ūnora poa yoerije cōre tiicojupi. ¹⁶J̄ic̄ū ūno ate maquēre b̄uaro cū ca ĩi uwa jeo wederugajata, j̄āa, Ūm̄ureco Pac̄u jaarā ape wāme j̄āa ca tii niitirijere ca majir̄u niimi.

Wiogure tii nucū b̄uo baariquere tii eperique

¹⁷Ano m̄ujare ȳu ca wede majio n̄n̄ñua waape peera m̄ujare ȳu ūjea nii peoti, m̄uja ca nea poorucurijera, añuro nii n̄n̄ñua waaricaro ūnora b̄uaro jañuro m̄ujare ñañocā.

¹⁸Ca nii j̄uori tabere, Cristore ca t̄uo n̄n̄ñjeerāre birora nea poorā, cūja majuropeera ameri dica watima ĩriquere ȳu t̄uo.

“Díamac̄ura biicu,” ȳu ĩi. ¹⁹Yee méé ȳu ĩi, m̄uja watoare ĩa dica woori maja manicā biiticuma, Ūm̄ureco Pac̄u jaarā peti ca niirā cūja ca niirijere ca majir̄ugarā.

²⁰To biro m̄uja ca bii niirije niima ĩiro, m̄uja ca nea poo baarije, Wioḡu cū ca biiriquere m̄uja ca t̄ugoeña tii nucū b̄uo baarije méé nii. ²¹Baarica tabe ca earo, to cānacār̄p̄ura j̄ic̄ū ūno peerena

^h 11.11 Ūm̄u, nomio manirora nii, nomio pee cāa ūm̄u manirora nii, bii majitima.

ⁱ 11.14 Judíos cūja ca bii j̄uo doorique peera poa ñap̄ō c̄utirique ca boborije niupa.

yue nemoricaro maniro mɔja baa jɔguecã. Jĩcãrã aua menara nii cɔja ca biicãro, aperã pea ca cūmurãpɔ niicãma. ²² ¿To docare mɔja, baa, jini, mɔja ca tii niipa wiijeri mɔja cɔotiti? ¿Ñee tiirã Ɛmureco Pacu yaarãre nɔcũ bɔoti, ca cɔotirãre boboro cɔja ca tamɔoro tii, mɔja tiiti? ¿Ñee mɔjare yɔ iiguti? ¿Ate jɔori mɔjare yɔ ɔjea nii peoguti? Yɔ iiti majuropeecãrucu.

Wiogɔ cũ ca baa tɔjarique

(Mt 26.26-29; Mc 14.22-25;

Lc 22.14-20)

²³Wiogɔ yeere yɔ ñeewɔ, mɔja cãare yɔ ca bue majioriquere: Wiogɔ Jesús cũ ca wedejã cõa ecorica ñamire pan'ga^j ami, ²⁴Ɛmureco Pacure “Añu majuropeecã,” iiri jiro tiigare pee bato, o biro iĩupi: “Atiga pan'ga yɔ upɔ nii. Mɔja yee jɔori yɔ ca bii yai bojarije, yɔ ca biiriquere tɔgoeñarã atere tiiya.” ²⁵Ñucã to biiri wãmera, baa yapanori jiro, jinirica bapare ami, o biro iĩupi: “Ati bapa wãma wãme yɔ tiirucu,” cũ ca iiriquere cũ ca iiricarore birora yɔ ca dũ cõa yai waarije nii. Tii bapa maquẽre jinirã cõrora yɔ ca biiriquere tɔgoeñari tiiya. ²⁶Atiga pan'gare baa, ati bapa maquẽre jini, mɔja ca tiiri taberi cõrora Wiogɔ cũ ca bii yairiquere mɔja wede, cũ ca dooropɔ mɔja wede yerijãrucu.

²⁷To biri no ca boogɔ, teere nɔcũ bɔoti pacagɔ pan'gare baa, Wiogɔ yaa bapa maquẽre jini, ca tiigɔa, Wiogɔ upɔre, cũ dũ menare ñañarije tiigɔ tiimi. ²⁸Teere iirã, cɔja cõrora pan'gare baa, jinirica bapa maquẽre jini, cɔja ca tiiparo jɔguero cɔja majuropeera ca tɔgoeña beje ñaaparã niima. ²⁹Wiogɔ upɔri ca biiriquere ña cõña maji petiti pacagɔ, pan're baa, jinirica bapa maquẽre jini, ca tiigɔa, cũ majurope ñañaro cũ ca biiperena baa, jini, tii bui cɔtigɔ tiimi. ³⁰Tee jɔori, paɔ mɔja mena macãrã diarique pairã, yeri tutuatirã niima. Ñucã paɔ bii yaiupa. ³¹Mani majuropeera mani ca tɔgoeña cõña majijata, Wiogure ñañaro mani tii ecotibocu. ³²Wiogɔ ñañaro manire cũ ca tiijata, cɔja tɔgoeña majijato iigɔ, to biro manire tiimi, ati yepa macãrã menara ñañaro mani ca tii yaio ecotipere biro iigɔ.

³³To biri yɔ yaarã, baarɔgarã nea poorã ameri yueya.

³⁴Jĩcãrã cɔja ca queyajata, cɔja yaa wiijeripɔra cɔja baajato, mɔja ca nea poo baarijera ñañaro ca tii yaio eoparã mɔja ca niiro ca tiirije to ca nii eatipere biro iirã. Apeye peera mɔjare ñagɔ waagɔpɔ yɔ wede quenorucu.

^j 11.23 Pan wuabere mani ca tiitore biro, judíos, to cãnacã rumura cɔja ca baarije niipa. Pascua boje rumu peera, ca wauaro ca tiirijere jãa ayiatirãra pan quenori baaupa.

**Añuri Yeri jʉori mani ca tii
majipere cū ca tiicojorique**

12 ¹Yʉ yaarā, mani ca tii maji niipere Añuri Yeri manire cū ca tiicojorije maquēre añuro mʉja ca majiro yʉ boo.

²Ména Jesucristore ca tʉo nʉnʉjeetirā niirā, weericarā ca wedetirā peere mʉja ca tii nʉcū bʉo nʉnʉjeerucuriquere mʉja maji. ³To biri ʉmʉreco Pacʉ yʉʉ Añuri Yeri jʉori ca wedegʉa: “‘Bʉecʉ niimi Jesús,’ ʉi majitimi. Ñucā jʉcū ʉno peera Añuri Yeri jʉori méé ca wedegʉa: ‘Wiogʉ niimi Jesús,’ ʉi majitimi,” mʉjare yʉ ʉi wede majio.

⁴Biirɔpʉa, Jesucristo yaarāre bojorica wāmeri cūja ca tii maji niipe nii, Añuri Yeri pea jʉcūra niimi. ⁵Bojorica wāmeri wado ameri tii nemo niirique nii, jʉcāri mena Jesucristore mani ca tii nʉcū bʉo niipere biro ʉigʉ. Niipetirijepʉarena Wiogʉ wadora dotimi. ⁶Bojorica wāmeri wado tii niirique nii, to ca bii pacaro jʉcūra niimi ʉmʉreco Pacʉ, niipetirɔpʉare niipetirije ca tii niigʉ.

⁷To cānacārɔpʉarena, Añuri Yeri cū ca niirijere jʉcā wāme to ca bii bau niiro tiimi, niipetirāpʉ añuro cūja ca niipere ʉigʉ. ⁸Jʉcārāre ʉmʉreco Pacʉ Añuri Yeri jʉori, majirique mena cūja ca wedepere tiicojomi. Aperāre, cū Añuri Yeri jʉorira, añuro tʉo

puorique mena cūja ca wede majipere tiicojomi. ⁹Aperā, cū Añuri Yeri jʉorira, díamacū tʉo nʉcū bʉoriquere tiicojo ecoma, aperā ñucā, cū Añuri Yeri jʉorira, diari majare cūja ca diarique ametʉenepere tiicojo ecoma. ¹⁰Aperā, ca ʉa ñaña manirijere tii bau nii maji tutuariquere, aperā ca biipere wede jʉgue majiriquere, aperā yeri tʉgoeña niiriquepʉare ʉa beje majiriquere,^k aperā apeye wederiquere,^l aperā apeye wederique ca ʉrʉgarijere wede majio majiriquere, tiicojo ecoma. ¹¹Ate niipetirijere jʉcūra, jʉcū Añuri Yeri menara to cānacārɔpʉarena cū ca boori wāmerire biro cūjare tiicojomi.

**Jʉcā upʉ macārāra
mani ca niirije**

¹²Ñucā ape wāme mʉja ca jʉañarique peera o biro mʉjare yʉ ʉi: Upʉ jʉcā upʉra nii pacaro, pʉʉ taberi nii. Cristore ca tʉo nʉnʉjeerā mena cāare to birora bii. ¹³Jʉcū Añuri Yeri jʉorira, mani uwo coe ecowʉ, jʉcā upʉra nii earʉgarā, judíos, judíos ca niitirā, ca pade coterā, añuro ca niicārā cāa, jʉcū Añuri Yeri yeerena niipetirāpʉra mani cʉo eawʉ. ¹⁴Upʉa, jʉcā tabe menara upʉ niiti, pʉʉ taberi mena upʉ nii ea. ¹⁵Dʉpʉo, amo méé niiri, “Upʉ macā tabe méé yʉ nii,” to ca ʉijata, tee jʉorira upʉ macā tabe niiticoa

^k 12.10a 1Ti 4.1; 1Jn 4.1. ^l 12.10b Ca tʉo ñaña manirije wederique.

biiticu. ¹⁶ Amopero, capega méé niiri, “Upɔ macã tabe méé yu nii,” to ca ñijata, tee juorira upɔ macã tabe niiticoa biiticu.

¹⁷ Upɔ niipetiroɔra capega to ca niicãjata, ¿do biro pee tii tuorique to niibojapari? Upɔ niipetiroɔra amopero wado to ca niicãjata, ¿do biro pee tii wĩni majirique to niibojapari? ¹⁸ Umureco Pacu, upɔ macã taberire tee cõrorena tee ca niipa taberira tiupi. ¹⁹ Niipetirijepɔra jĩcã tabera to ca niicãjata, ¿upɔ pea nooɔ to niibojapari? ²⁰ Díamacũra pau taberi nii, bii pacaro jĩcã upɔra nii.

²¹ Capega, amore: “Mure yu booti,” ñucã dɔpuga, dɔporire: “Mujare yu booti,” ñi majiti. ²² O biro pee bii: Upɔ macã tabe ca tutuatiri tabe peerena buaro boorique nii. ²³ Upɔ macã tabe ca maioti jañuri tabe peere añuroɔra ña nɔnɔjee mani juti jãña buato nii. Upɔ maquẽ ca bau niitirije peere añuroɔra mani tii padeocã, ²⁴ bau niiro ca niirije peera to biirije tiirique ca booti pacaro. O birora tiupi Umureco Pacu mani upɔ maquẽre ca maioti jañurije peere, añuro tii padeorique to niijato ñigɔ. ²⁵ Upɔre dica watiricaro maniro niiri, ape taberire añuro jĩcãri cõro to ca ña nɔnɔjee niipere biro ñigɔ. ²⁶ To biri jĩcã tabe upɔ macã tabe ñañaro to ca tamuro,

niipetirijepɔra ñañaro tamurocã. Ñucã jĩcã tabe añuro to ca tii ecojata, ape taberi cãa, tii tabe menara ujea nii.

²⁷ Mɔja, Jesucristore ca tuo nɔnɔjeerã cũ upɔre biro mɔja nii, mɔja ca niiro cõrora tii upɔ macã taberi ca niiro cõro, bojorica wãmeri wado ca tii niirije ca niirore birora mɔja bii. ²⁸ Jesucristo yaarãre, Umureco Pacu pea ca ni juori tabere, añurije quetire wederi maja, cũja jirore, ca biipere wede juguerí maja, cũja jirore bue majiori maja, cũja jirore, ca ña ñaña manirije ca tii bau nii majirã, cũja jirore, ca diarique cutirãre ca diarique ametuene majirã, aperãre ca tii nemorã, ca juo niirã, apeye wederiquere ca wede majiparãre cũjare cũuupi. ²⁹ ¿Niipetirãpɔra añurije quetire wederi maja cũja niiti? ¿Niipetirãpɔra ca biipere wede juguerí maja cũja niiti? ¿Niipetirãpɔra bue majiori maja cũja niiti? ¿Niipetirãpɔra ca ña ñaña manirije tii bau niiriquere cũja tiiti? ³⁰ ¿Niipetirãpɔra diarique ametuene majiriquere cũja cuoti? ¿Niipetirãpɔra ape wãme wederiquere cũja wedeti? To docare ¿niipetirãpɔra apeye wederique ca ñurugarijere cũja wede majio majiti? ³¹ Mɔja pea tii majirique añurije ca niirije peere cuoɔuga niña.^m

^m 12.31 Mɔja pea tii majirique añurijepɔre ca cuo earugará niña.

Mairique

Mecūra añurije tii niirique petire mājare yu wede majiorucu.

13 ¹Bojoca yeere wedecā, ᄆᄆᄆᄆᄆᄆ ᄆᄆᄆᄆᄆᄆ macārā yeere wedecā, tii pacagu yu ca maitijata, come pīi, ñucā come tiiri paa bųño pato wācōricarore biro yu bii. ²Ca biipere wede jūgue majiriquere cwocā, niipetirije ca majiña manimiriquere tūo puo peticā, niipetirije majirique cwocā, ñucā díamacū yu ca tūo nūcū bųorije macānūcū buurorire aperopu ca wēe waaropu ca tiiro ca tiirije cwocā, yu ca bii pacaro, mairique pee yure to ca manicājata, yu maní majuropecā. ³Yu ca cųorije niipetirore ca boo pacarāre bato peoticā, ñucā yu majuropeera yu uprīre cūja ca joe cōaro tiicā pacagu yu ca maitijata, tee menare ñeacāpe yu buati.

⁴Mairiquea tūgoeña bayi, ca bojoca añugū nii, biirique nii. Mairiquea ĩa tutiti, yu majuropeera ca nii majuropeegure biro tūgoeñati, “O biro ca biigū yu nii,” ĩiti, ⁵ñañari wāme bii tuti, jīcūra boocā ca biiya manirije, ōo ca biirijeacārena ajia, yoaro ajia tūgoeñacōa nii, biiricarō tiiti. ⁶Mairiquea ñañaro tiicārira ęjea niirique méé nii; díamacū maquē peere ęjea niiricarō tii. ⁷Mairiquea niipetirijepurena tūgoeña bayi, niipetirijepurena

tūo nūñjee, niipetirijepurena yue, niipetirijepurena nūcā, bii.

⁸Mairiquea jīcāti ũno peera yai nūcācoa, biitirucu. Ca biipere wede jūgue majiriquea peti nūcācoa, apewe wederique peticoa, maji niirique yai nūcācoa, biicārucu. ⁹Jīcā wāmerira maji, jīcā wāmerira ca biipere wede jūgue, mani bii. ¹⁰To biri ca nii majuropeegu cū ca earora, jīcā wāmeri maji niimirique yai nūcācoarucu. ¹¹Wimagū niigu wimagure biro wede, wimagure biro tūgoeña, wimagure biro tūgoeña beje, yu biiwū. Būcūa maja nūcā waagu, wimagū yu ca niirica wāmere yu yerijāacāwū. ¹²Mecūra ca niirore biro ĩatirāra, eñoro añuro ca bauti jañuro ca ĩarāre biro mani ĩa, to ca bii pacaro jīcā rūmū bau niiro maní ĩarucu. Mecūra jīcā wāmeri yu maji, to ca bii pacaro jīcā rūmū yure cū ca ĩarucuricarore biro cūre yu ĩarucu.

¹³Mecūra ate itia wāme nii: Díamacū tūo nūcū bųorique, tūgoeña yue niirique, mairique, nii. Tee itia wāme menare ca nii majuropeeri wāme, mairique nii.

Apeye wederique

14 ¹Mairique peere tii nūñjee niiña. Ñucā Añuri Yeri jūori māja ca tii majipe cū ca tiicojopere ama niiña, añuro petira ca biipere māja ca wede jūgue majipere. ²Apeye wederiquere ca wedegūa, bojoca mena wedegū

mée tiimi. Ɛmureco Pacu mena wedegu tiimi. Jĩcũ uno peera teere tuo puotima. Añuri Yeri cũ ca majioro macã, ca majiña manirijere wedemi. ³Ca biipere wede jũgueri majũ pea aperã peere añuro cũja ca nii nũna waaro tii, cũja ca tũgoeña ɛjea niiro tii, cũja ca tũgoeña bayiro tii, tiigu wedemi. ⁴Apeye wederiquere ca wedegua, cũ majuropeera añuro cũ ca nii nũna waapere iigu tiimi. Ca biipere wede jũgueri majũ pea, Jesucristo yaarã añuro cũja ca nii nũna waaro tiigu tiimi. ⁵Yũ pea mũaja niipetirãpũra apeye wederiquere mũaja ca wedero yũ boomi. Biigũpũra, ca biipere ca wede jũguerã mũaja ca niirije peere buaro yũ boo. Ca biipere wede jũgueri majũ pee apeye wederique ca wedegũ ametũenero niimi, cũ, Jesucristo yaarã añuro cũja nii nũna waajato iigu, tee ca iirũgarijere cũ ca wede majiorije ca nii pacaro.

⁶Yũ yaarã, mecũra mũjare iagũ waari, jĩcã wãme ca bii iñoriquere wede, majiriquere wede, ca biipere wede jũgue, mũjare bue majio, tiicararo ɛnora apeye wederiquerpũ mũjare yũ ca wede eajata, ɛñee pee mũjare to tii nemobogajati? ⁷Baja apeye ca catitirije, tũroga, bũa pũtẽ bajaricarore cũja ca tii bũjũorije bojorica wãme to ca bũjũcõa jãatijata, ɛdo biro pee tiicãri, baja wãmere tuo majirique to niibogajati?

⁸Ñucã putirica wũure tuo majirica wãme cũja ca puti bũjũotijata, ɛñiru pee cũ ca ameri jãagũ waapere cũ queno yue majibogajati? ⁹To birora bii mũaja mena cãare, apeye wederique wederã, tuo puoriquera mũaja ca wedetijata, ɛdo biro biicãri, mũ ca iirijere tuo puorique to niibogajati? Wĩnorena wederãre biro mũaja iirucu. ¹⁰Ati yepapũre pau wederique nii, niipetirijepũrena teere ca wederã tuo majima. ¹¹Jĩcũ yũre cũ ca wederijere yũ ca tuo majitijata, cũ peera apero macũpũ yũ niicu. Yũ pee cãare cũ pee cãa to birora biicãcumi. ¹²To biri mũaja, mee yeri tutuariquepũ tii maji niiriquere ca boo niirã niiri, Jesucristo yaarã añuro cũja ca nii nũna waaro ca tiirije pee docare amaña.

¹³O biro ca biirije jũori, apeye wederique ca wedegua cũ ca iirijere cũ ca wede majio majipere cũ tiicojojato iigu, Ɛmureco Pacure ca jãi juu buerpũ niimi. ¹⁴Apeye wederique mena yũ ca juu buejata, yũ yeripũ juu buegũ yũ tii, bii pacagũ, yũ ca tuo majiborique pea manicã. ¹⁵To docare, ɛdo biro yũ tiiguti? Yũ ca yeri jãñarije menapũ juu bue, ñucã tuo maji niirique mena cãare juu bue, yũ tiirucu. Yũ ca yeri jãñarijerpũ mena baja, ñucã tuo maji niirique mena cãare baja, yũ tiirucu. ¹⁶Mũ ca yeri jãñarijerpũ mena Ɛmureco Pacure mũ ca

baja peojata, ca bue majioña manigu pea añu majuropeecã m̃ ca ïirijere, ¿do biro pee biicãri, “To biro to bijato,” m̃re c̃ ïi nemobogajati? ¹⁷Biigur̃a, m̃ pea díamac̃ra “Añu majuropeecã,” ïigu m̃ tii, ca tuorã peera ñee pee c̃jare biiticã. ¹⁸Um̃reco Pac̃re, “Añu majuropeecã” ỹ ïi, m̃ja niipetirã ametuenero apeye wederiquere ca wedegu niiri. ¹⁹Bii pacagu, Jesucristore ca tuo nuñjeerãre, jicã amo cõro niiri wãmerira ỹ wederuga, c̃ja ca tuo majipere biro, aperã cãare wede majioricarore biro to bijato ïigu, apeye wederique mena peera p̃a amo cõro mil niiri wãmeri wederica tabe unorena.

²⁰Ỹh yaarã, m̃ja ca tugoẽña niirijere wimarãre biro biiticãña. Ñañarije tiirique pee docare wimarãre biro niña. Tugoẽña niirique mena peera bucãrã niña. ²¹Doti c̃uriquer̃a o biro ïi owarique nii:

“Ca tuo ñaaña manirije ca wederã mena, ape yepari macãrã menar̃, ati pooga macãrãre ỹ wederucu. To biirije ỹ ca ïicã pacaro, ỹre tuo nuñjeetirucuma, ïimi Ur̃h,” ïi.”ⁿ

²²To biri apeye wederiquere wederiquea, Cristore ca tuo nuñjeetirãre ïiro bii, Cristore ca tuo nuñjeerã méere bii, ca biipere wede j̃gueriquea,

Cristore ca tuo nuñjeetirã méere bii, Cristore ca tuo nuñjeerã peere bii cõõhãro bii. ²³Cristore ca tuo nuñjeerã neari, niipetirãp̃ra apeye wederiquere wede, m̃ja ca tii niiri tabere jicãrã tuo puoti, tuo nuñjeeti, ca biirã jãa earã, ¿“Mecãra tiima,” m̃jare c̃ja ïitigajati? ²⁴Niipetirã ca biipere m̃ja ca wede j̃gue niiri tabere, jicã tuo puoti, tuo nuñjeeti, ca biigu jãa eagu, niipetirije m̃ja ca ïirijere tuori, c̃j majuropeera ñañagu c̃ ca niirijere ïa beje cõõña, tugoẽña bojoca cati, ²⁵c̃ yerip̃ c̃ ca biirique cuti niirijere majirucumi. To biri Um̃reco Pac̃ c̃ ca ïa cojorore muu bia ea nuu waari, o biro ïi ñc̃ buorucumi: “Díamac̃ra Um̃reco Pac̃ m̃ja mena niimi,” ïirucumi.

Juu buerica tabere añuro tii nuña waarique

²⁶Ỹh yaarã, ¿do biro mani ïirãti? Nea poo juu buerã m̃ja ca niiro cõrora, jicã baja, ap̃i bue majio, ap̃i ca bii ïñoriquere wede, ñucã ap̃i apeye wederiquere wede, ap̃i tee ca ïr̃garijere wede majio, ca tii niiparã m̃ja nii. Ate niipetirijere Jesucristo yaarã añuro c̃ja ca nii nuña waapere ïirã ca tiiparã m̃ja nii. ²⁷Apeye wederiquere wederã, p̃arã cõro, p̃a c̃ja ca ïr̃gajata, itiarã cõrora c̃ja wedejato,

ⁿ 14.21 Is 28.11-12.

buari jĩcũ jiro wado. Ñucã jĩcũ teere cũ wede majiojato. ²⁸Teere wede majiori majũ uno cũ ca manijata, nea poorica taberũre cũ wedeticãjato. Cũ majuropeera wede, Æmũreco Pacũre wede, cũ tiijato.

²⁹Ñucã to biiri wãmera, ca biipere wede jũgueri maja cũja ca nijata, pũarã, itiarã cõrora cũja wedejato. Apera peã cũja ca ïrijere añuro mena cũja tuo cõõñajato. ³⁰Apĩ, to ca duwigũre, Æmũreco Pacũ jĩcã wãme cũre cũ ca wede majiojata, ca wede niigũ pea, cũ peere cũ wede dotijato. ³¹O biro tiirã ca biipere wede jũgueri maja, jĩcũ jiro wado wede nũña waarã niipetirãpũra wederucuma, niipetirã tuo maji, ñjea nii, cũja ca biipere biro ïrã. ³²Ca biipere wede jũgue majiriquea ca biipere wede jũgueri majũ cũ ca ïa nũñjeerije nii. ³³Æmũreco Pacũ, añuro niirique Æmũreco Pacũ niimi. No ca boorora tii maa wijio niirique Æmũreco Pacũ méé niimi.

Jesucristore ca tuo nũñjeerã nearã bii niirucuricarore birora, ³⁴nomia, Jesucristore ca tuo nũñjeerã cũja ca nea poori taberũre ca wedetiparã niima. Cũjara wede dotiti, doti cũurique ca ïrore birora cõ tuo nũñjeejato. ³⁵Jĩcã wãme uno cõ ca majirũgajata, wiipũ cõ manũre cõ jãĩñajato. Nea poo juu buerica tabere nomio cõ ca wedero añuti.

³⁶¿To docare Æmũreco Pacũ wederiquea mũja jũori, to ame

pea nũcãupari, mũja wado mũja niiti, teere ca tuo jũoricarã? ³⁷Jĩcũ ca biipere wede jũgueri majũ, ñucã Añuri Yeri cũ ca majiogũre biro tũgoeña ca biigũ, “Ate mũjare yũ ca owarijere Wiogũ cũ ca dotirije nii,” ïi majiña. ³⁸Cũ ca ïa majitijata, Wiogũ cãa cũre ïa majitirucumi. ³⁹To biri yũ yaarã, ca biipere wede jũgue maji niirique peere boo tũgoeñaña. Apeye wederiquere cũja ca wedero camotaaticãña. ⁴⁰Biirãpũ, niipetirijepũrena, añuro mena, ca niirore biro tii nũña waarãja.

Cristo cũ ca cati tuarique

15 ¹Yũ yaarã, mecũra añurije queti mũjare yũ ca wederiquere mũja ca tuo nũñjeerique, tee jũori mũja ca tũgoeña bayi niirijere, mũja ca tũgoeñaro yũ tii majiorũga. ²Ate añurije queti jũorira mũja ametuarucu, mũjare yũ ca wederiquere mũja ca tii nũñjee nijata, to biro to ca biitijata, yee petira mũja tuo nũñjeeecãbojacupa.

³Ca nii jũori tabere, yũ majurope yũ ca tũoriquerena mũjare yũ wede majiowũ, Cristo mani ca ñañarije jũori, Æmũreco Pacũ wederique ca ïrore birora cũ ca bii yairiquere. ⁴Æmũreco Pacũ wederique ca ïrore birora, yaa cõa eco, itia rũmũ jiro cati tua, cũ ca biiriquere. ⁵Pedrore baua ea, jiro pũa amo peti, ðpore pũaga penituario ca niirãre baua ea, cũ ca biiriquere.

⁶Jiro quinientos ametuenero ca niirã Cristore ca tuo nũnũjeerãre bawu eaupi. Cũre ca ñaricarã raw jañuripura catima, jĩcãrã cũja ca bii yaicoa pacaro.

⁷Jiro Santiagore^o bawu ea, jiro jañuroacã cũ buerã ca niiricarã niipetirãpũre bawu ea, ⁸ca tũjari tabe cũja niipetirã jirore, jĩcũ wimagũ bũcũa yapanotigũra ca bauaricũre biro ca biigũre yũ cãare bawu eawi.

⁹Yũa Cristo cũ yee quetire cũ ca wede doti cojoricarã dũaroacã ca niigũ yũ nii. Petoacã unora, “Cristo yee quetire wederi majũ niimi,” ñiricũ uno mée yũ nii. Umũreco Pacũ yaarãre ñañaro yũ tiirũga nũnũjeewũ. ¹⁰Biigũpũa, Umũreco Pacũ cũ ca añurije jũori, yũ ca biirijere yũ bii. Yũre cũ ca ña mairiquea, watoa mée biipura. Cũja niipetirã ametuenero yũ padewũ. Biigũpũa yũ mée yũ tiiwũ, Umũreco Pacũ pee cũ ca añurije mena yũre tii nemowi. ¹¹Yũ, yũ ca ñijata cãare, cũja, cũja ca ñijata cãare, atera nii jãa ca buerije, ñucã atera nii mũja ca tuo nũnũjerique.

Ca bii yairicarã cũja ca cati tuarije

¹²“Cristo bii yaicoa pacagũ, cati tuaupi,” ñi wedericarã nii pacarã, ñnee tiirã jĩcãrã mũja mena macãrã “Ca bii yairicarã cati tuatima,” cũja ñiti? ¹³Ca bii

yairicarã cũja ca cati tuarije to ca manicãjata, to docare Cristo cãa cati tuatijacupi.

¹⁴Cristo cũ ca cati tuatijata, añurije queti jãa ca wederije wapa mani, teere díamacũ mũja ca tuo nũcũ buorije cãa wapa mani, biicu. ¹⁵Ate to birora to ca biijata, Umũreco Pacũ yaarã ñi dito yujuri maja jãa niibocu, ca biitiriquerena,

“Umũreco Pacũ Cristore cũ ca cati tuaro tiupũ,” jãa ca ñi wedejata, yee méera ca bii yairicarã cũja ca cati tuatijata.

¹⁶Ca bii yairicarã cũja ca cati tuatijata, to docare Cristo cãa cati tuatijacupi. ¹⁷Cristo cũ ca cati tuatijata, díamacũ mũja ca tuo nũcũ buorije cãa wapa mani; ména, ñañarije mũja ca tii niirucuriquera mũja tiicã niicu. ¹⁸To biro to ca biijata, Cristore ca tuo nũnũjeerã ca bii yairicarã cãa, to biro bii yaicã yerijãa waarãra bicãjacupa.

¹⁹Cristo jũori, mani ca yue niirije mani ca cati niiri rũmũri wadore, ca añurije to ca niijata, niipetirã ametuenero añurije ca bũa eatiparã peti mani niibocu.

²⁰Díamacũra Cristoa, ca bii yaicoaricũpũra cati tuaupi, ca bii yairicarãre cati tua jũguegũ.

²¹Bii yairique jĩcũ jũorira ca bii earicarore birora, ca bii yairicarã cũja ca cati tuape cãa, jĩcũ jũorira nii eaupa. ²²To biri Adán jũori niipetirã cũja ca bii yairucurore birora, ñucã Cristo

^o 15.7 Jacobo.

jʉori niipetirã catirucuma. ²³Bʉari, to cãnacãrãpura ca niimore biro: Mee Cristo cati tua jũgueupi; jiro Cristo cã ca dooro cã jaarã ca niirã cati tuarucuma. ²⁴Cristo, ʉmureco Pacure ca junarã niipetirãre cõa peoti, cã Pacu ʉmureco Pacure cã ca doti niirijere tuene, cã ca tiiro jiro docare tee peti nũcã waarucu. ²⁵Niipetirã cã waparã cãja ca doca cũmuropũ Cristo cã ca doti niipera niirucu. ²⁶Cã waparãre cã ca bii ametuene nũcãro, bojoca cãja ca bii yairije manirucu. ²⁷ʉmureco Pacu, niipetirije cũre ca yũũ nũnũjeero tiupi. Biiorpũ, “Niipetirijepura cũre yũũ nũnũjeepura” iiro, ʉmureco Pacu, niipetirije Cristore ca yũũ nũnũjeero ca tiiricu menarena iiro mée i. ²⁸Niipetirije Cristo wadore ca yũũ nũnũjee ea petiro, cã majuropeera,^p niipetirije cũre ca yũũ nũnũjeero ca tiiricu ʉmureco Pacure yũũ nũnũjee earucumi, ʉmureco Pacu niipetirijere niipetiropũ cã ca doti niipere biro iigũ.

²⁹Ca bii yairicarã cãja ca cati tuarije to ca mani pacaro, ¿ñee peere iirã, ca bii yairicarã jʉori, cãja uwo coeti? ¿Ñee tiirã ca bii yairicarã jʉori cãja uwo coeti? ³⁰¿Ñee tiirã jãa pea to cãnacã tiira ca uwiorije watoa jãa niiti? ³¹Yũ jaarã, to cãnacã rãmũra ca bii yaipũra yũ niicã, díamacũra mani Wiogu Cristo Jesús jʉori

mũja ca bii niirije jʉori, “O biro ca biigu yũ nii,” yũ ca iĩ bayi niimore birora. ³²¿Ñee yũ bũa boojapari Éfesopũre bojoca bii niirique jʉorira bojoca ca uwiorã^q mena yũ ca ameri quëejata? Díamacũra ca bii yairicarã cãja ca cati tuatijata, “Baa, jini, mani tiico. Boerora mani bii yaicoarucu,” ca iirã, yee méera iibocuma.^r

³³Iĩ dito ecoticãña. Ñañarãre bapa cutijata, añuro bojoca cuti niiriquere tii yaio nũcõcãma. ³⁴Añuro niirique cuti niirique peere tii niĩña, ñañarijere to cõrora tii yerijãaña, ména mũja mena macãrã jicãrã ʉmureco Pacure ca majitirã niicãma. Cãja bobojato iigu mũjare yũ iĩ atera.

Ca cati tuarica upũ

³⁵Jicũ o biro iĩ jãĩñabocumi: Ca bii yairicarã, ¿do biro bii, cãja cati tuarãti? ¿Do biri upũ mena cãja cati tuarãti? ³⁶¿Do biirije peti jãĩña mecãrique to niicãti! Ote ape, oterique ca quejeri to ca boa weotijata, wiiti. ³⁷Oterã, jiro ca wii mũa waapagu peere otetima. Ca apega, trigo apega, apeye ote dica ape ñno peere otema. ³⁸ʉmureco Pacu pee cã ca boori upũre biro ca niiro tiimi. Ote ape wãme cõrorena tee ca niiriquera ca bũcũaro tiimi. ³⁹Niipetirije upũripũra jicã upũre biirijera niiti. Bojoca upũri, waibũcũrã upũri, minia

^p 15.28 Hijo de Dios. ^q 15.32a Fieras. ^r 15.32b Is 22.13.

upuri, wai upuri nii, bii. ⁴⁰Teere birora umureco macã upuri, ati yepa macã upuri nii, bii. Umureco tutipũ macãrã upuri baurique ïarique añurije cãa jĩcã wãme nii, ati yepa macãrã upuri cãa ape wãme nii, bii.

⁴¹Umureco macũ muipũ cũ ca boerije jĩcã wãme nii, ñami macũ cũ ca boerije cãa ape wãme nii, ñocõa cãa bojorica wãme boema. Ñucã ñocõa cãa jĩcũ peere birora boetima.

⁴²To biirijera bii, ca bii yairicarã cũja ca cati tuape cãa. Yaa cõariquea ca boarije nii. Ca cati tuarije pea ca boarije mée nii. ⁴³Yaa cõariquea, ca bii baterije nii, ca cati tuarije pea añurije nii. Yaa cõariquea ca tutuatirije nii, ca cati tuarije pea, ca tutuarije nii. ⁴⁴Ca bau niiri upure yaa cõa, yeri cati niirica upũ pee cati tua, bii. Ca bau niiri upũ nii, yeri cati niirica upũ nii, bii.

⁴⁵O biro ïi Umureco Pacũ wederique: “Bojocũ ca nii jworicũ Adãn ca catigũ nii eaupi.”^s Ca tũjagũ Adãn pea^t yeri catirique ca tiicojogũ nii eaupi. ⁴⁶Yeri cati niirique mée doo jwoupa. Ca bii yaipe pee doo jwoupa. Yeri cati niirique pea jigorũ nii eaupa. ⁴⁷Bojocũ ca nii jworicũna jita mena tiiricũ niipuri. Jiro macũ bojocũ pea umureco tutipũ macũ niipuri. ⁴⁸Ati yepa maquẽ upuri, jita mena cũ ca quenoricũre birora

nii. Umureco tutipũ maquẽ pea, umureco tutipũ macũ upurire birora nii. ⁴⁹Jita mena quenoricũ bauriquere biro mani ca baurore birora, umureco tutipũ macũ baurique cãare cũre biirã mani baurucu.

⁵⁰O biro ïigũ yũ ïi, yũ yaarã: Ca bii yaipa upura, Umureco Pacũ cũ ca doti niiri tabepure ea waa majiti. Mani upuri yoaro ca cati niitrijea, to birora caticõa niiriquere cwo ea majiti. ⁵¹Añuro twoya, ca majiña maniriquere mujare yũ ca wedepere. Niipetirãpura mani bii yaitirucu. Buarĩ, niipetirãpura mani upuri wajoacoarucu, ⁵²jĩcã nimaro capega bibita ïa pãaricarore biro, putirica wũũ puti tũjarica tabera. Putirica wũũ bũjũrucu, ca bii yairicarã pea pũati cũja ca bii yaitipa upũ mena cati tuarucuma. Mani pea, mani upuri wajoacoarucu. ⁵³Mani upuri ca boa yaicoarijera, to birora ca caticõa niipa upuri pee juti weti waarucu. Ca bii yairi upurira, ca bii yaitipa upuri pee juti wetirucu. ⁵⁴Mani upuri ca boa yaicoarijera, to birora caticõa niipa upuri pee juti weti ea, ca bii yairi upurira, ca bii yaitipa upuri pee juti weti ea ca biiro, o biro ïi owarique ca ïiroke biro bii earucu.

Cristo cũ ca bii ametũa nũcãrije jwori, bii yairique tii yaio eco.^u

⁵⁵Bii yairique, jwoopũ to niiti mũ ca bii ametũa

^s 15.45a Gn 2.7. ^t 15.45b Jesucristo. ^u 15.54 Is 25.8.

nɛcārurique? Bii yairique
 ɔnoopɔ to niiti, puniro
 tɔgoeñaricaró mɛ ca tii
 tutua niirurique?^v

⁵⁶Bii yairicaró manire ca
 tiirijea Ɛmureco Pacɔ cɔ ca
 boorore biro mani ca tiitirije
 jɔori bii. Doti cūrurique ca
 ĩrore biro tii nɛnɛjeetima ĩrã,
 ñañarije ca tiirã mani nii. ⁵⁷To
 ca bii pacaró, añu majuropeecã
 Ɛmureco Pacɔ mani Wiogɔ
 Jesucristo jɔori bii ametɔa
 nɛcāriqueré manire cɔ ca
 tiicojorije.

⁵⁸Yɛ yaarã, ate jɔori tɔgoeña
 bayi, yerijãaricaró maniro to
 birora bɔaro jañuri Wiogɔ
 yeere pade nɛnɛa waarãja,
 Wiogɔ mena jĩcãri mɔja ca pade
 niirijere watoa maquẽ méé ca
 niirijere ĩa majiri.

**Ɛmureco Pacɔ yaarãre
 tii nemorã neorique**

16 ¹Jesucristore ca tɔo
 nɛnɛjeerãre tii nemorã
 neorique maquẽ,^w Galacia
 yepa macãrã Jesucristore
 ca tɔo nɛnɛjeerãre yɛ ca
 wede majioricarore birora tii
 nɛnɛjeeya. ²Yerijãarica rɔmɔri
 cōrora mɔja ca niiro cōro mɔja
 ca wapa taaarijere ĩa cōoña, jee
 dica woo queno cūu, ca tiiparã
 mɔja nii, yɛ ca waari tabepure
 mɔja ca neo mani waatipere
 biro ĩrã. ³Yɛ eagɔpɔ, queti owa
 tiicãri, mɔja ca neoriqueré, mɔja

ca bejericarã mena Jerusalén'pɔ
 cɔjare yɛ tiicojo cojorucu, teere
 cɔja jee waajato ĩigɔ. ⁴Yɛ cãa,
 yɛ ca waape to ca niijata, jĩcãri
 cōro jãa waarucu.

Pablo cɔ ca waape

⁵Waa nɛnɛa waagɔ,
 Macedonia yepare yɛ ametɔa
 waarucu. Macedoniare ametɔa
 waagɔ, Corintopure yɛ ea
 waarucu. ⁶Yɛ ca biijata, mɔja
 mena yoa jañuro yɛ niicãbocu;
 ñucã ape tabera pue bɔcure
 toora yɛ ametɔenebocu, noo
 yɛ ca waari tabe yɛ ca waape
 maquẽre yare mɔja ca tii
 nemopere biro ĩigɔ. ⁷Mecũra
 mɔjare ĩa ametɔarique wado yɛ
 biirɔgati, biitigũra Wiogɔ cɔ ca
 boojata, jĩcã cuu mɔja mena yɛ
 niirɔga. ⁸Biigɔpɔa, Pentecostés
 boje rɔmɔ ca earopɔ, Éfeso
 macãrã yɛ niicãrucu. ⁹Wiogɔ
 yee paderiqueré yɛ ca padepe
 añuro yare bii ea, paɔ yare ca ĩa
 tutirã cɔja ca nii pacaró.

¹⁰Timoteo cɔ ca earo, mɔja
 mena añuro cɔ ca niiro cũre
 tiya, cũa yare birora Wiogɔ
 yeere ca padeɔ niimi. ¹¹To biri
 mɔja mena macãrã jĩcũ uno
 peera cũre cɔja junaticãjato.
 Añuro cɔ ca waa nɛnɛa waapere
 biro ĩrã, cũre tii nemoña, yare
 cɔ ca ĩagɔ ea doo majipere biro
 ĩrã. Aperã Jesucristore ca tɔo
 nɛnɛjeerã mena cũre yueɔ yɛ
 tii.

^v 15.55 Os 13.14. ^w 16.1 Cristo yaarãre tii nemorã wapa tiirica tiiri neorique
 maquẽ.

¹²Mani yee wedegu Apolos're, mani yee wederã mena waari, “Cũjare ãagũja,” yũ ãimiwũ. Mecũra waarugati majuropeecãmi. Biigũpũa cũ ca waarugari tabe ca earo waarucumi.

Aũu doti yapanorique

¹³Bojoca catiri niiña. Díamacũ tuo nũcũ bũoriquere to birora biicõa niiña. Bũaro tũgoeña bayi, ca tutuarã nii, biiya.

¹⁴Mũja ca tii niirijere mairique mena wado tiya.

¹⁵Yũ yaarã, mũja maji, Acaya macãrã Estéfanas yaarã añurije quetire ca tuo nũnũjee jũoricarã Ñmũreco Pacũ yaarãre ca tii nemo niirã cũja ca niirijere. ¹⁶To biri cũjare biro ca biirã, niipetirã ca tii nemorã, jãare birora pade bayi, ca tiirãre mũja ca yũũ nũnũjeero yũ boo. ¹⁷Estéfanas, Fortunato, Acaico yũ pũto cũja ca earo, yũ ẽjea nii. Cũja, mũja ca maniri tabere yũre nii nemowa. ¹⁸Yũ ca yeri tũgoeña

bayiro yũre tiywa. Mũja cãare to birora tiima. Cũjare biro ca biirãre añuro ca tiipe nii.

¹⁹Asia yepa macãrã, Jesucristore ca tuo nũnũjeerã mũjare añu doti cojoma. Aquila, Priscila,^x to biri cũja yaa wii ca nea poorucurã cãa, Wiogũ Jesús wãme mena bũaro mũjare añu doti cojoma. ²⁰Jesucristore ca tuo nũnũjeerã, mani yaarã niipetirã, mũjare añu doti cojoma. Mũja ca niiro cõrora añuro ameri mairique mena ameri añu dotiya.

²¹Yũ Pablo majuropeera, ate añu doti cojoriquere yũ amo mena yũ owa.

²²Jĩcũ ñno Wiogũre cũ ca maitijata, ñãñaro ca tii ecorũ cũ niijato. Wiogũ dooya.^y

²³Wiogũ Jesús yee añurije mũja mena to niijato.

²⁴Mũja niipetirãre, Cristo Jesús mena bũaro mũjare yũ mai.

To biro to biijato.
Pablo

^x 16.19 Griego wederique mena peera Prisca. ^y 16.22 Maran ata: “Wiogũ doomi.” Ti wamerena ñucã arameo wederique mena peera Marana ta: “Wiogũ dooya,” ñiupa.